

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

УДК: 378.4:37.015.31

ПОГОДЖЕНО

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Декан гуманітарно-педагогічного

Завідувач кафедри

факультету

педагогіки

_____ І.М. Савицька

_____ Р.В. Сопівник

«__» _____ 2024 р.

«__» _____ 2024 р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему: «ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ»**

Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»

Освітньо-професійна програма: «Педагогіка вищої школи»

Орієнтація освітньої програми: «Освітньо-професійна»

Гарант освітньої програми _____ к.п.н. Чередник Лідія Миколаївна

Керівник магістерської роботи _____ к.п.н., ст. викладач Чередник
Лідія Миколаївна, асистент Костинюк В.С.

Виконав: _____ Величко Іван Іванович

КИЇВ-2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри педагогіки

д.п.н., доцент _____ Р.В. Сопівник

«___» _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

студента **Величко Іван Іванович**

1. Тема магістерської роботи: «Формування пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня». Затверджена наказом ректора НУБіП України від 22.06.2021 р. за № 1002 С.

2. Термін подання завершеної роботи на кафедру: 01.11.2021 р.

3. Вихідні дані до магістерської роботи: Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положення про підготовку і захист магістерської роботи у Національному університеті біоресурсів і природокористування України; посібники, словники, довідники, методична, наукова література щодо теми дослідження.

4. Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Конкретизувати зміст понять «формування пізнавальної активності», «здобувачі освіти магістерського рівня»; уточнити їх сутність та характеристики.

2. Дати характеристику процесу формування пізнавальної активності здобувачі освіти магістерського рівня.

3. Розглянути сучасні освітні вимоги до пізнавальної активності здобувачі освіти магістерського рівня.

4. Дослідити процес формування пізнавальної активності здобувачі освіти магістерського рівня на прикладі студентів НУБіП України (спеціальність 011 «Педагогіка вищої школи»).

5. Розробити методичні рекомендації щодо формування пізнавальної активності здобувачі освіти магістерського рівня та апробувати їх у рамках проведення дослідно-експериментальної роботи.

Дата видачі завдання: ____ . ____ . 202 ____ р.

Керівник магістерської роботи _____ Л. Чередник, В. Костинюк

Завдання прийняв до виконання _____ Іван Величко

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 103 с., 14 таблиць, 23 рисунки, використаних джерел - 75 найменувань, 6 додатків. Основний текст роботи викладено на 72 сторінках.

Мета: вивчення та обґрунтування теоретичних і практичних засад формування пізнавальної активності у здобувачів освіти магістерського рівня.

Об'єкт дослідження – освітній процес здобувачів освіти на магістерському рівні в сучасних умовах.

Предмет дослідження – педагогічні умови, методи і технології, які сприяють формуванню пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня.

Методи дослідження: теоретичні та емпіричні.

У першому розділі нашого дослідження ми здійснили аналіз поняття «пізнавальна активність» у педагогічній та психологічній літературі. Основною метою було виявити різні підходи та погляди, представлені в наукових працях із цієї теми, а також дослідити теоретичні засади, що лежать в основі формування пізнавальної активності студентів магістерського рівня. Ми звернулися до фундаментальних наукових джерел у галузі педагогіки, психології та філософії, що допомогло нам сформулювати обґрунтовані основи дослідження.

Зібрані емпіричні дані стали базою для всебічного аналізу рівня розвитку пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня. Використання таких методів, як опитування, тестування та педагогічні експерименти, дозволило оцінити рівень зацікавленості студентів у навчанні та виявити чинники, що впливають на розвиток цієї характеристики. Статистичні методи аналізу результатів дослідження дали змогу здійснити перевірку достовірності отриманих даних, а також виділити закономірності у формуванні пізнавальної активності.

Перший розділ містить аналіз основних теоретичних аспектів теми,

таких як визначення поняття «пізнавальна активність» і його значення для освітнього процесу, а також специфіку цього феномену серед здобувачів освіти магістерського рівня. Особливу увагу приділено аналізу зарубіжного досвіду формування пізнавальної активності у студентів магістерських програм, що дало змогу інтегрувати корисні методики та підходи.

У другому розділі нашої роботи ми зосередилися на організації освітнього простору, який сприяє підвищенню пізнавальної активності студентів магістратури. Ми проаналізували, як використання інформаційно-комунікаційних технологій та активна викладацька взаємодія можуть стимулювати пізнавальну діяльність студентів. Крім того, розглянуто різні форми й методи організації навчального процесу, що сприяють розвитку дослідницьких навичок і самостійного мислення у здобувачів освіти магістерського рівня.

Третій розділ присвячено емпіричному дослідженню. Було проведено анкетування та тестування студентів для виявлення рівня їхньої пізнавальної активності та факторів, які впливають на її розвиток. Аналіз отриманих результатів дав змогу визначити сильні та слабкі сторони пізнавальної активності студентів, а також розробити методичні рекомендації для викладачів. Це дозволяє не лише підвищити рівень інтересу студентів до навчання, а й сприяє розвитку їхнього дослідницького потенціалу та самостійності.

Завершуючи нашу роботу, ми підсумували отримані теоретичні та практичні результати щодо формування пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня, виділили ключові аспекти для їх подальшого використання в освітньому процесі й наголосили на важливості підтримки та розвитку пізнавальної активності для досягнення високих результатів у навчанні та професійному становленні.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження було представлено у тезах для міжнародної конференції *Education and science in the face of challenges and threats. The contribution of*

young scientists to sustainable development» («освіта і наука в умовах викликів і загроз. Внесок молодих вчених в сталий розвиток») - Використання інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня

Ключові слова: формування пізнавальної активності, магістерський рівень освіти, освітній процес, педагогічні технології, професійний розвиток, інформаційно-комунікаційні технології в освіті, стимулювання пізнавальної діяльності, дослідницька діяльність, освітнє середовище, самостійне мислення.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ.....	7
1.1. Поняття «пізнавальна активність» у педагогічній та психологічній літературі.....	7
1.2. Особливості пізнавальної активності у студентів магістерського рівня...	12
1.3. Зарубіжний досвід формування пізнавальної активності у студентів магістерських програм.....	16
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ У ПРОЦЕСІ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	26
2.1. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня.....	26
2.2. Викладацька взаємодія та роль педагога у стимулюванні пізнавальної активності студентів магістратури.....	28
2.3. Форми і методи пізнавальної діяльності студентів магістратури.....	33
Висновки до розділу 2.....	38
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ.....	39
3.1. Організація та методика дослідження.....	39
3.2. Аналіз результатів емпіричного дослідження.....	44
3.3. Розробка методичних рекомендацій для викладачів ЗВО з формування пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня.....	62
Висновок до розділу 3.....	69
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	80

ВСТУП

Глобалізація і діджиталізація висувають нові вимоги до якості освіти, де вміння самостійно знаходити і аналізувати інформацію стає необхідністю. Тому все більш актуальним стає питання розробки і впровадження педагогічних методів і технологій, які стимулюватимуть пізнавальну активність у студентів магістерських програм, сприяючи формуванню творчого підходу і підвищенню рівня залучення до освітнього процесу. **Актуальність** даної теми також визначається важливістю пізнавальної активності в контексті сучасної освіти на магістерському рівні, оскільки здобувачі цієї освітньої категорії потребують навичок самостійного навчання, критичного мислення, і здатності генерувати нові ідеї. Згідно з сучасними освітніми підходами, акцент зміщується з пасивного засвоєння знань на формування навичок самоорганізації і саморозвитку. Розвиток пізнавальної активності дозволяє майбутнім магістрам бути конкурентоспроможними професіоналами, здатними адаптуватися до змін на ринку праці і вирішувати складні наукові та професійні задачі.

Мета роботи полягає у вивченні та обґрунтуванні теоретичних і практичних засад формування пізнавальної активності у здобувачів освіти магістерського рівня. Це включає розробку рекомендацій для викладачів та освітніх інституцій щодо оптимізації освітнього процесу, створення умов для підвищення зацікавленості студентів у навчанні та формування навичок самоорганізації і критичного мислення.

Об'єкт дослідження – освітній процес здобувачів освіти на магістерському рівні в сучасних умовах. Це зумовлено тим, що освітній процес на цьому рівні потребує не лише наданням інформації, а й активної участі студентів у пізнавальній діяльності, що стає ключовою складовою професійного зростання.

Предмет дослідження – педагогічні умови, методи і технології, які сприяють формуванню пізнавальної активності здобувачів освіти

магістерського рівня. Зокрема, це включає аналіз освітніх методик, застосування інтерактивних форм навчання, роль проєктної діяльності та використання сучасних технологій для підвищення мотивації і залученості до освітнього процесу студентів.

Для досягнення поставленої мети доцільно визначити наступні **завдання дослідження:**

1. Здійснити аналіз наукової літератури з проблеми пізнавальної активності, розглянути існуючі теоретичні підходи до її формування на магістерському рівні освіти.
2. Дослідити фактори, що впливають на розвиток пізнавальної активності у студентів магістратури, такі як мотивація до навчання, використання сучасних технологій і методів викладання.
3. Розробити рекомендації щодо створення педагогічних умов, які сприяють розвитку пізнавальної активності, та провести експериментальне дослідження для перевірки їх ефективності.
4. Визначити найбільш ефективні методи і технології для стимулювання пізнавальної активності на основі експериментальних даних.
5. Оцінити результати впровадження розроблених рекомендацій та їх вплив на загальний рівень пізнавальної активності та академічної успішності здобувачів освіти магістерського рівня.

Для досягнення поставлених завдань і досягнення наукових результатів нами було використано комплекс **методів дослідження:**

- *теоретичні:* аналіз літературних джерел, для вивчення існуючих підходів, концепцій і теоретичних основ формування пізнавальної активності у здобувачів освіти; методи математичної обробки даних для аналізу результатів експерименту, визначення статистичної значущості результатів і підтвердження ефективності впроваджених рекомендацій.
- *практичні:* спостереження, для отримання інформації про особливості пізнавальної активності студентів під час навчання, а також про

взаємодію між викладачами і студентами; опитування та анкетування, яке дозволило зібрати дані про мотиви, рівень зацікавленості і активності здобувачів магістерського рівня, виявити їхнє ставлення до освітнього процесу і використаних інноваційних методів навчання; педагогічний експеримент – для впровадження і тестування розроблених методик і підходів щодо стимулювання пізнавальної активності.

Комплексний підхід до дослідження дозволить не лише глибше зрозуміти особливості формування пізнавальної активності, але й забезпечить достовірність отриманих результатів і можливість їхнього застосування у практичній діяльності.

Теоретична цінність даного дослідження полягає у розвитку та поглибленні наукових уявлень про пізнавальну активність, зокрема на магістерському рівні освіти. Розкриття механізмів і факторів, що впливають на пізнавальну активність, дозволяє збагатити існуючі теоретичні моделі у педагогіці та психології навчання. Дослідження також доповнює теорію саморозвитку і мотивації, розглядаючи специфічні умови та педагогічні підходи, які стимулюють зацікавленість і самостійність у навчальній діяльності.

Отримані дані сприятимуть розвитку педагогічної науки шляхом уточнення умов та методик, які ефективно впливають на активізацію пізнавальної діяльності у здобувачів вищої освіти. Ці положення можуть бути інтегровані в загальну теорію навчання, застосовану для розробки програм професійного навчання та підвищення кваліфікації, що дозволяє вдосконалити освітні методи на основі науково обґрунтованих підходів.

Прикладна значущість результатів цього дослідження полягає у можливості практичного використання рекомендацій щодо активізації пізнавальної діяльності у студентів магістерського рівня. Розроблені в рамках дослідження методи та педагогічні прийоми можуть бути адаптовані у освітніх закладах для стимулювання пізнавальної активності.

На основі отриманих результатів можуть бути створені освітні програми, які забезпечують високий рівень залученості студентів у освітній процес, підвищують мотивацію до навчання, а також сприяють розвитку навичок критичного мислення та самостійного аналізу інформації. Такі практичні напрацювання будуть корисними для викладачів, методистів та адміністрації закладів освіти, дозволяючи підвищити ефективність навчальних курсів на магістерському рівні.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження було представлено у тезах для всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції «Іноваційні практики наукової освіти» 8 грудня 2021 року.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, 3 розділів, підрозділів до них, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг магістерської роботи становить 98 сторінок, 14 таблиць, 23 рисунка, використаних джерел - 75 найменувань, 6 додатків. Основний текст роботи викладено на 72 сторінках.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ

1.1. Поняття «пізнавальна активність» у педагогічній та психологічній літературі

У педагогічній і психологічній літературі поняття «пізнавальна активність» має багатогранне визначення, яке охоплює як мотиваційні, так і когнітивні аспекти навчальної діяльності. Воно стосується залученості особистості в процес здобуття нових знань, формування навичок і розвитку мислення. Пізнавальна активність вважається важливим показником успішності навчання, оскільки від неї залежить здатність до критичного осмислення інформації, самоорганізації, а також стійка мотивація до саморозвитку [7].

У педагогічній літературі пізнавальна активність зазвичай розглядається як сукупність дій, спрямованих на активне включення учнів у освітній процес. Вона може проявлятися через запитання, інтерес до навчального матеріалу, прагнення розібратися у складних аспектах теми, а також через участь у дискусіях, експериментальних дослідженнях або творчих завданнях. Педагоги трактують пізнавальну активність як результат впливу методів і прийомів навчання, які стимулюють бажання учнів активно пізнавати нове [14].

Тематика пізнавальної активності студентів і здобувачів освіти широко досліджувалась як українськими, так і зарубіжними науковцями.

Серед українських науковців можна виокремити Геннадія Балла – українського психолога, який досліджував проблеми мотивації навчання та особистісного розвитку. У своїх роботах він аналізує психологічні механізми пізнавальної активності та самостійності [12].

Іван Зязюн – один із засновників української педагогіки і теорії педагогічної майстерності, який вивчав способи розвитку пізнавальної

активності в навчальному процесі. Зязюн наголошував на важливості створення умов для активного залучення студентів у процес навчання [9].

Віктор Кремень – вчений, який досліджує особливості розвитку пізнавальної активності у студентів в умовах сучасної освітньої системи. Він підкреслює значення особистісно орієнтованого підходу і важливість мотивації до навчання у процесі самостійного здобуття знань [2].

Світлана Клочко – українська науковиця, яка вивчає педагогічні аспекти пізнавальної активності в умовах цифрової трансформації освіти. Вона аналізує вплив цифрових технологій на активність і зацікавленість студентів у навчанні [52].

Микола Євтух – вивчав соціальні та педагогічні фактори, що впливають на мотивацію та пізнавальну активність студентів, зокрема в умовах глобалізації та інтеграції України в європейський освітній простір.

Серед зарубіжних науковців можна виокремити такі постаті як Джер Брунер (США) – один із засновників когнітивної психології, досліджував механізми активного пізнання і навчання. Брунер підкреслював важливість внутрішньої мотивації та прагнення до нового знання, що лежить в основі пізнавальної активності [8].

Жан Піаже (Швейцарія) – видатний психолог, який досліджував етапи когнітивного розвитку і вплив різних стадій розвитку на пізнавальну активність. Його роботи стали фундаментом для розуміння активності в навчанні, зокрема для розвитку самостійного мислення [14].

Джон Дьюї (США) – американський педагог і філософ, який розвивав ідею активного навчання та значення практичної діяльності для розвитку пізнавальної активності. Дьюї вважав, що навчання має бути інтерактивним і базуватися на особистому досвіді [28].

Говард Гарднер (США) – відомий своїми дослідженнями в галузі множинного інтелекту, розробив підходи, які сприяють розвитку пізнавальної активності через врахування індивідуальних особливостей учнів [30].

Лінда Дарлінг-Хаммонд (США) – сучасна дослідниця, яка працює у сфері освітніх інновацій і педагогічних технологій. Вона вивчає, як освітні методи, орієнтовані на студентів, можуть сприяти їхній пізнавальній активності.

Дейвід Аусубель (США) – психолог і педагог, який досліджував значення «смыслового навчання», за якого нова інформація засвоюється легше завдяки її зв'язку з наявними знаннями. Він наголошував на значущості мотивації та внутрішнього інтересу в пізнавальній активності [42].

Едвард Десі і Річард Райан (США) – відомі своїми дослідженнями мотивації в рамках теорії самодетермінації. Їхні роботи допомогли зрозуміти, як автономія, компетентність і відчуття належності можуть підвищувати рівень пізнавальної активності.

Філіп Керр (Велика Британія) – дослідник, який працює в галузі дидактики та методології активного навчання, зокрема вивчає роль технологій у підвищенні пізнавальної активності студентів [52].

Ці науковці зробили значний внесок у дослідження теорії і практики пізнавальної активності, обґрунтували численні підходи до її розвитку та розширили теоретичні основи для сучасних методів навчання.

У педагогічній науці пізнавальна активність характеризується як:

- високий рівень зацікавленості учня у матеріалі, що вивчається, і прагнення поглибити знання;
- спрямованість на самостійне навчання і вирішення пізнавальних завдань, тобто здатність до самостійного знаходження відповідей на питання;
- ініціативність – учні з високим рівнем пізнавальної активності прагнуть самостійно формулювати питання, висувати і перевіряти гіпотези [2].

Згідно з дослідженнями педагогів Махмутова М.І. та Давидова В.В., пізнавальна активність формується під впливом спеціально організованих освітніх умов. Це можуть бути інтерактивні методи, проєктне навчання,

моделювання реальних ситуацій, що дозволяє учням проявити інтерес і здатність до самостійного навчання [44].

З точки зору психології, пізнавальна активність є проявом внутрішньої мотивації до навчання і потреби в нових знаннях. Це особистісна якість, яка проявляється в прагненні індивіда до активного пізнання, розширення світогляду і розвитку інтелектуальних здібностей. У психологічній літературі пізнавальна активність описується як елемент саморозвитку, який є фундаментом для формування інтересу до науки та дослідницької діяльності. Психологи (зокрема, Виготський Л.С., Рубінштейн С.Л., Леонтьєв О.М.) стверджують, що ця активність залежить від мотиваційних факторів і внутрішньої потреби в досягненні нових цілей [48].

Психологічні аспекти пізнавальної активності розгорнуто наведено нами у табл.1.1.

Таблиця 1.1.

Психологічні аспекти пізнавальної активності [60]

Компонент	Характеристика
Мотиваційний компонент	Готовність до пізнавальної діяльності підтримується внутрішньою зацікавленістю і прагненням досягти особистих цілей. Високий рівень мотивації сприяє стійкості пізнавальної активності.
Емоційний компонент	Позитивні емоції, пов'язані з пізнанням, стимулюють активність, тоді як негативний досвід або невдачі можуть знижувати бажання займатися навчанням.
Когнітивний компонент	Здатність до абстрактного мислення, здатність зосереджуватися на навчанні, розуміння значущості знань і їхнього практичного застосування.

Графічно психологічні аспекти пізнавальної активності наведено нами на рис. 1.1.

Рисунок 1.1. Психологічні аспекти пізнавальної активності [60]

Такі психологи, як Ананьєв Б.Г. та Вербицький А.А., підкреслюють, що пізнавальна активність є важливим показником розвитку особистості і формується під впливом умов соціального середовища та взаємодії з ним.

Розуміння сутності пізнавальної активності об'єднує педагогів і психологів у пошуку методик, що сприяють її формуванню. Підходи до формування пізнавальної активності нами розгорнуто наведено у табл.1.2.

Таблиця 1.2.

Основні підходи до формування пізнавальної активності [71]

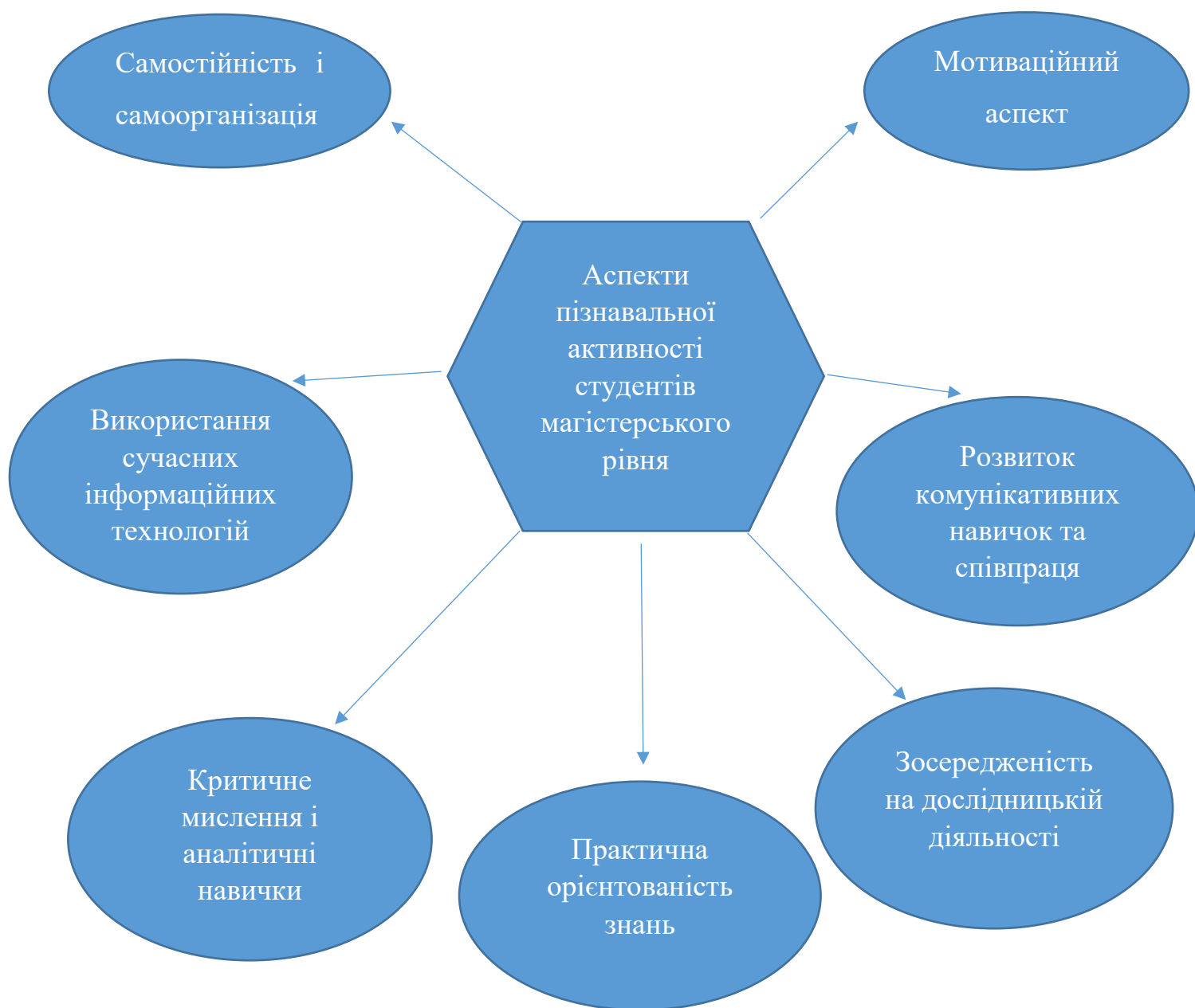
Підходи	Реалізація
Інтерактивні методи навчання	Групові дискусії, мозкові штурми, рольові ігри, які підвищують рівень зацікавленості та залученості.
Проектне навчання	Виконання практичних завдань і розробка власних проєктів, що дає можливість застосувати отримані знання на практиці.

Проблемне навчання	Стимулює критичне мислення, навички аналізу і синтезу, дозволяє учням формулювати власні запитання і самостійно шукати відповіді.
--------------------	---

Отже, поняття «пізнавальна активність» у педагогічній та психологічній літературі описує складне явище, яке поєднує елементи мотивації, когнітивної діяльності та емоційної залученості. Це явище важливе для розвитку особистості, особливо у освітньому процесі на вищих освітніх рівнях, де ключовими стають самостійність, критичне мислення і здатність до самоосвіти. Розуміння й розвиток пізнавальної активності дозволяють підвищити ефективність навчання та сприяють успішному професійному розвитку здобувачів освіти.

1.2. Особливості пізнавальної активності у студентів магістерського рівня

Пізнавальна активність студентів магістерського рівня має свої специфічні особливості, пов'язані з вищими вимогами до самостійності, критичного мислення та орієнтації на дослідницьку діяльність. Студенти цього рівня навчання відрізняються від бакалаврів більшою академічною зрілістю, мотивацією до здобуття поглиблених знань, а також прагненням до самостійного пошуку інформації. Розглянемо докладніше особливості пізнавальної активності студентів магістерського рівня в різних аспектах (табл.1.3), які наведені нами на рис.1.2.

Рисунок 1.2. Аспекти пізнавальної активності студентів магістерського рівня [12]

Таблиця 1.3.

Аспекти пізнавальної активності студентів магістерського рівня [33]

Аспект	Характеристика
Мотиваційний аспект	На магістерському рівні навчання мотивація студентів зазвичай змінюється від зовнішньої (отримання диплому чи оцінок) до внутрішньої, де основною метою стає особистісне та професійне

	<p>зростання. Пізнавальна активність магістрантів є високо мотивованою і значною мірою зумовленою внутрішнім прагненням до саморозвитку, оскільки вони вже мають певний досвід навчання і більш чітко розуміють, як набути спеціалізація може допомогти в кар'єрі. Така мотивація стимулює до поглибленого вивчення дисциплін, пошуку практичного застосування знань і розвитку навичок критичного аналізу.</p>
<p>Самостійність і самоорганізація</p>	<p>Магістранти мають значно більший рівень самостійності у порівнянні зі студентами молодших курсів. Вони здатні самостійно організовувати навчальний процес, визначати пріоритети у вивченні матеріалів, вибирати додаткові джерела інформації та планувати дослідницьку діяльність. Це формує у студентів навички самоорганізації, які є важливими для подальшої професійної діяльності, зокрема в науковій та викладацькій сферах.</p>
<p>Критичне мислення і аналітичні навички</p>	<p>Пізнавальна активність студентів магістерського рівня орієнтована не лише на засвоєння нової інформації, але й на її критичне осмислення. У процесі навчання вони здобувають навички оцінки та аналізу складних наукових проблем, формування та перевірки гіпотез, здатність до систематизації й узагальнення даних. Критичне мислення є невід'ємним елементом магістерського навчання, адже саме воно допомагає виявляти прогалини в знаннях, формувати власні дослідницькі питання і знаходити оптимальні способи їх вирішення.</p>

<p>Зосередженість на дослідницькій діяльності</p>	<p>Оскільки магістерські програми спрямовані на підготовку фахівців, здатних до проведення наукових досліджень, важливим компонентом пізнавальної активності стає орієнтація на дослідницьку діяльність. Студенти працюють над власними дослідницькими проектами, часто впроваджуючи на практиці теоретичні знання. Це може включати аналіз наукових джерел, проведення експериментів, обробку даних і підготовку наукових публікацій, що розвиває їхні компетенції у сфері науки та підвищує рівень залученості в навчальний процес.</p>
<p>Використання сучасних інформаційних технологій</p>	<p>Студенти магістерського рівня активно використовують інформаційні технології та цифрові ресурси у своїй навчальній діяльності. Це можуть бути наукові бази даних, програмні засоби для аналізу даних, онлайн-курси для самостійного навчання. Високий рівень володіння ІТ-засобами дозволяє магістрантам шукати та аналізувати інформацію більш швидко й ефективно, а також підвищує їхню мобільність та доступ до знань.</p>
<p>Розвиток комунікативних навичок та співпраця</p>	<p>На магістерському рівні навчання студенти активно залучаються до наукових дискусій, виступів на конференціях, участі в наукових семінарах і колоквіумах. Вони вдосконалюють свої комунікативні навички, вчать чітко викладати свої думки, аргументувати їх і співпрацювати з іншими дослідниками. Такі навички є необхідними для ефективного обміну знаннями, що сприяє</p>

	подальшому академічному і професійному зростанню.
Практична орієнтованість знань	Магістранти мають чітку практичну орієнтацію на застосування знань. Вони прагнуть засвоїти інформацію, яка має безпосереднє відношення до їхньої професійної діяльності, що стимулює їх до активного навчання. Це дозволяє їм використовувати отримані знання і навички для вирішення реальних завдань у їхніх професійних сферах.

Отже, можемо підсумувати, що пізнавальна активність студентів магістерського рівня характеризується високим рівнем внутрішньої мотивації, самостійністю, прагненням до поглибленого вивчення матеріалів, розвитком аналітичного мислення та готовністю до наукової діяльності. Такі студенти демонструють значну зрілість у навчанні, а пізнавальна активність на цьому етапі стає не лише засобом отримання знань, але й способом саморозвитку та підготовки до професійної кар'єри.

1.3. Зарубіжний досвід формування пізнавальної активності у студентів магістерських програм

Зарубіжний досвід формування пізнавальної активності студентів магістерських програм об'єднує підходи різних країн, які фокусуються на стимулюванні критичного мислення, розвитку самостійності та інтересу до навчання. Розглянемо основні методи й принципи в навчальних системах США, Великої Британії, Німеччини, Фінляндії та Японії [62].

Американська (США) освітня система підходить до розвитку пізнавальної активності з акцентом на практичне навчання та розвинену систему наставництва. Основні елементи, що формують пізнавальну активність студентів наведено нами у табл.1.4.

Таблиця 1.4.

Основні елементи пізнавальної активності студентів у США [52]

Метод	Зміст методу
Метод проектного навчання	Студенти працюють над реальними проектами, які потребують використання міждисциплінарних знань. Це підвищує мотивацію до вивчення різних предметів і розвиває вміння аналізувати інформацію.
Технології зворотного зв'язку	Використання онлайн-платформ для регулярного фідбеку допомагає студентам самостійно відслідковувати свій прогрес та працювати над помилками.
Інтерактивні форми занять	У магістерських програмах поширені дискусії, дебати, симуляції, що сприяє критичному мисленню та активному залученню до обговорення матеріалу.

У Великій Британії (табл. 1.5) значна увага приділяється самостійній роботі студентів та розвитку дослідницьких навичок.

Таблиця 1.5.

Основні елементи пізнавальної активності студентів у Великій Британії [37]

Метод	Зміст методу
Проблемно-орієнтоване навчання (Problem-Based Learning)	Викладачі надають студентам завдання, яке необхідно вирішити, що стимулює самостійний пошук інформації, обговорення в групах та розробку рішень.

Кейс-метод	Вивчення реальних бізнес-кейсів, особливо на програмах магістратури з менеджменту, економіки та права, дозволяє застосовувати знання на практиці.
Індивідуальні дослідження	Студенти мають змогу працювати над власними проектами під керівництвом наставника, що сприяє розвитку пізнавальної активності через власний інтерес до теми.

У Німеччині (табл.1.6) система навчання орієнтована на формування компетентностей, що відповідають запитам ринку праці.

Таблиця 1.6.

Основні елементи пізнавальної активності студентів у Німеччині

[73]

Метод	Зміст методу
Дуальна освіта	Студенти одночасно навчаються у вищі та проходять практику на підприємствах. Такий підхід дозволяє застосовувати теоретичні знання на практиці та розвивати пізнавальну активність через практичні завдання.
Робота в наукових лабораторіях	Магістранти активно залучаються до наукових досліджень, що дозволяє розвивати інтерес до наукової діяльності та самостійного здобуття знань.
Інтеграція цифрових технологій	Використання віртуальних лабораторій, симуляцій та онлайн-платформ сприяє

	активному залученню студентів у процес навчання.
--	--

Фінська система освіти визнана однією з найкращих у світі, адже сприяє розвитку пізнавальної активності через стимулювання інтересу до знань та самостійність студентів, основні аспекти яких нами наведено у табл.1.7.

Таблиця 1.7.

Основні елементи пізнавальної активності студентів у Фінляндії

[60]

Метод	Зміст методу
Індивідуалізований підхід до навчання	Студенти мають свободу обирати предмети й теми, що відповідають їхнім інтересам. Це дозволяє глибше зануритись у матеріал і відчувати більшу відповідальність за навчальний процес.
Рефлексія та самостійна оцінка	Фінська система надає велику увагу саморефлексії студентів щодо власних досягнень, що підвищує їхню самосвідомість і пізнавальну активність.
Групова робота та проекти	Це не тільки розвиває комунікаційні навички, але й дозволяє студентам обмінюватись знаннями, відкривати нові способи мислення та дослідження.

В Японії система навчання спрямована на розвиток дисципліни та відповідальності, які, в свою чергу, стимулюють пізнавальну активність (табл.1.8).

Основні елементи пізнавальної активності студентів у Японії [50]

Велика увага до дослідницької роботи	Студенти магістратури активно займаються лабораторними дослідженнями та науковими проектами під керівництвом наставників. Такий підхід допомагає не лише опанувати конкретні навички, а й розвиває глибокий інтерес до наукової діяльності та бажання самостійно здобувати знання.
Повага до індивідуального мислення	Японська система освіти сприяє розвитку у студентів власного мислення та вміння обґрунтовано захищати свою позицію. Від студентів очікується самостійне виконання завдань та саморозвиток, що дозволяє їм формувати критичний підхід до матеріалу.
Інтеграція технологій у навчання	В Японії активно застосовуються новітні технології для підтримки навчального процесу. Зокрема, цифрові платформи, симуляції та віртуальні лабораторії допомагають студентам залучатися до практичного навчання, що робить освітній процес більш динамічним та цікавим.

Нами проаналізовано підходи провідних зарубіжних країн у методиці формування пізнавальної активності студентів магістратури та наведено розгорнуту порівняльну характеристику з Україною (табл. 1.9).

Отже, закордонні моделі освіти на магістерських програмах мають спільні риси, такі як орієнтація на розвиток самостійності, інтеграція практичних навичок та технологій, а також акцент на критичному мисленні. У той час як США та Велика Британія більше уваги приділяють індивідуальній роботі та міждисциплінарному навчанню, Німеччина зосереджується на поєднанні теорії з практикою через дуальну освіту, Фінляндія забезпечує свободу вибору та рефлексію, а Японія підкреслює важливість дисципліни та відповідальності. Кожна з цих моделей має свої особливості та підходи, які

можна адаптувати для підвищення пізнавальної активності студентів в українській системі освіти.

Таблиця 1.9.

**Порівняння підходів до формування пізнавальної активності у студентів магістерських програм в Україні
та за кордоном [68]**

Аспект	Україна	США	Велика Британія	Німеччина	Фінляндія
Методи навчання	Лекційно-семінарна система з обмеженою кількістю практичних занять	Активні методи (проектне навчання, інтерактивні дискусії)	Самостійна робота, фокус на дослідницькі проекти	Семінари, лекції, міждисциплінарні дослідження	Проектно-дослідницьке навчання, орієнтація на студентські ініціативи
Фокус на практиці	Обмежений, переважає теоретична підготовка	Високий, активне залучення до проєктів	Помірний, але підтримується на рівні дослідницьких завдань	Значний, включення студентів у реальні наукові проекти	Дуже високий, практичні знання інтегровані в навчання
Роль викладача	Основне джерело знань, домінує в навчальному процесі	Наставник та ментор, модератор дискусій	Радник, допомагає у	Викладач як консультант та фасилітатор	Партнер, який сприяє

			самостійній роботі		самоосвіті студента
Методи оцінювання	Переважно екзамени та контрольні роботи	Регулярний зворотний зв'язок, оцінка за проекти та активність	Самооцінювання, регулярні фідбеки, дослідницькі звіти	Курсові проекти, наукові звіти	Багатоступеневе оцінювання, акцент на процесі навчання
Технології у навчанні	Часткове використання онлайн- ресурсів	Широке використання платформ та цифрових інструментів	Використання віртуальних класів, онлайн- бібліотек	Електронні ресурси, інтерактивні платформи	Сучасні технології, змішане навчання
Розвиток самостійності	Фокус на підготовку до іспитів, обмежена самостійна робота	Високий акцент на самостійному виконанні проектів	Студенти відповідають за власне навчання	Самостійні дослідження за підтримки викладача	Студенти ведуть самостійні проекти з підтримкою наставників

Міждисциплінарність	Низька, окремі дисципліни викладаються ізольовано	Висока, курси мають міждисциплінарний підхід	Середня, залежить від програми	Висока, зосереджена на реальних проблемах	Дуже висока, інтегрує різні дисципліни в практичні завдання
Акцент на критичне мислення	Формально включено, але застосовується обмежено	Високий, акцент на обговореннях та дебатах	Високий, розвивається через критичне читання та письмові звіти	Високий, аналітичні семінари та наукові проекти	Високий, критичне мислення як основа практичного навчання

Висновки до розділу 1

У першому розділі нами розкрито теоретичні основи формування пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня, включаючи понятійний апарат, особливості розвитку пізнавальної активності у студентів цього рівня та аналіз зарубіжного досвіду в цій сфері.

Аналіз літературних джерел свідчить, що «пізнавальна активність» розглядається як комплексна якість особистості, яка включає в себе інтерес до знань, здатність до самостійного пізнання та пошуку нової інформації, а також мотивацію до вирішення навчальних і дослідницьких завдань. Це поняття має широке трактування, що охоплює когнітивні, емоційні та поведінкові аспекти навчальної діяльності, які дозволяють студентам активно залучатися до освітнього процесу, розвивати критичне мислення та здобувати глибокі знання.

Пізнавальна активність студентів магістерських програм характеризується високим рівнем самостійності, потребою у поглибленому вивченні матеріалу та здатністю до аналітичного осмислення ідей. На цьому рівні важливим є розвиток не лише мотиваційної сфери, а й навичок самостійної організації роботи, пошуку і критичного аналізу інформації. Студенти магістратури прагнуть здобувати знання, що мають практичне застосування, тому ефективні методи їхньої активізації мають орієнтуватися на інтеграцію теоретичних знань із практичною діяльністю, що сприяє формуванню навичок дослідника.

Зарубіжні освітні системи, зокрема в США, Великій Британії, Німеччині, Фінляндії та Японії, пропонують різні підходи до активізації пізнавальної діяльності студентів магістерських програм. Загальні тенденції включають акцент на самостійному навчанні, інтеграцію цифрових технологій, проектно-орієнтоване навчання та стимулювання критичного мислення. Кожна країна демонструє особливі підходи, адаптовані до місцевих освітніх традицій та потреб ринку праці, що дозволяє студентам здобувати актуальні навички та знання. У США, наприклад, активно впроваджують метод проектного навчання та

технології зворотного зв'язку, у Великій Британії – методи, що розвивають дослідницькі навички, а у Фінляндії надають студентам свободу у виборі тематики та завдань, що підвищує інтерес до навчання.

Отже, можемо узагальнити, що теоретичні основи пізнавальної активності свідчать, що формування активності у магістрантів потребує комплексного підходу, який включає мотиваційні, когнітивні та практичні аспекти. Зарубіжний досвід є корисним орієнтиром для вдосконалення підходів в українській системі освіти, сприяючи розвитку критичного мислення, самостійності та інтеграції знань у практичну діяльність.

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ У ПРОЦЕСІ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у освітньому процесі магістерських програм є важливим інструментом для розвитку пізнавальної активності студентів. ІКТ допомагають створити інтерактивне освітнє середовище, яке стимулює студентів до самостійного пошуку знань, розширює можливості для комунікації та співпраці, а також сприяє розвитку навичок критичного мислення.

ІКТ сприяють створенню інтерактивного середовища, де студент активно бере участь у навчальному процесі. Використання мультимедійних презентацій, інтерактивних відео, віртуальних симуляцій, онлайн-тестування та вебінарів дозволяє здобувачам магістерського рівня заглиблюватися у матеріал і взаємодіяти з ним. Це підвищує рівень їхнього інтересу та мотивації до навчання, оскільки студенти можуть візуалізувати складні поняття, аналізувати ситуації та працювати з реальними прикладами [22].

Завдяки ІКТ студенти отримують доступ до глобальних інформаційних ресурсів, таких як наукові бази даних, електронні бібліотеки, міжнародні дослідницькі платформи тощо. Використання ресурсів на кшталт JSTOR, ScienceDirect, Google Scholar, ResearchGate дає змогу студентам швидко знаходити актуальну наукову інформацію, що сприяє глибшому розумінню предмета, аналізу сучасних досліджень та формуванню навичок критичного оцінювання матеріалу. Це підвищує якість навчання і розвиває у студентів здатність до самостійного дослідження та осмислення інформації.

ІКТ також дозволяють створювати платформи для співпраці та комунікації між студентами та викладачами. Використання таких інструментів, як Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom, сприяє обміну ідеями, розробці групових проєктів та організації онлайн-дискусій. Це дозволяє студентам розвивати навички командної роботи, комунікації, а також ділитися своїми думками, що стимулює до подальшого навчання та сприяє формуванню пізнавальної активності [42].

ІКТ допомагають студентам самостійно організовувати власний навчальний процес. Завдяки онлайн-платформам студенти мають можливість створювати індивідуальні графіки навчання, встановлювати власні терміни для виконання завдань, контролювати свій прогрес. Системи управління навчанням (LMS), такі як Moodle, Canvas, дозволяють студентам завантажувати матеріали, виконувати завдання, проходити тестування та отримувати зворотний зв'язок у зручний для них час. Така самостійність сприяє розвитку самоорганізації та підвищенню рівня мотивації [32].

Інформаційні технології відкривають доступ до безмежної кількості інформації, що стимулює студентів до розвитку критичного мислення та навичок оцінки достовірності джерел. В процесі навчання студенти використовують онлайн-ресурси для досліджень, порівнюють різні підходи до вирішення проблем, аналізують їхні сильні та слабкі сторони. Викладачі можуть організувати обговорення та дебати на основі інформації, отриманої з різних джерел, що сприяє навчанню аналізувати, оцінювати та робити висновки.

Адаптивні технології, які підлаштовуються під рівень підготовки та індивідуальні потреби студента, допомагають забезпечити індивідуальний підхід. Системи штучного інтелекту, що використовуються в адаптивних навчальних платформах, дозволяють налаштовувати навчальний контент відповідно до знань студента, пропонуючи додаткові пояснення або вправи. Це дає змогу студентам ефективніше опановувати складні теми і стимулює інтерес до пізнавальної діяльності [62].

Для магістрантів важливим аспектом є розвиток дослідницьких навичок, і ІКТ відіграють тут важливу роль. Наприклад, використання статистичних пакетів (SPSS, R), програм для обробки даних (Excel, Tableau), інструментів для написання наукових робіт (Mendeley, EndNote) допомагає студентам у зборі, аналізі та систематизації даних. Це дозволяє їм залучатися до справжніх дослідницьких проєктів і застосовувати знання в реальних умовах [12].

ІКТ створюють умови для того, щоб студенти могли продовжувати навчання навіть поза межами аудиторії. Використання відкритих освітніх ресурсів (MOOC, Coursera, edX, Prometheus) дає змогу отримувати знання з широкого кола дисциплін, поглиблювати розуміння спеціальності та навіть здобувати додаткові кваліфікації. Це значно розширює кругозір студентів, дає можливість вивчати матеріали у зручний час та розвиває вміння самостійного навчання [58].

Загалом, використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні студентів магістерського рівня позитивно впливає на їхню пізнавальну активність, стимулюючи самостійне пізнання, інтерес до нових знань, розвиток дослідницьких та комунікаційних навичок. ІКТ допомагають адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб студентів, надають доступ до актуальної інформації та підвищують ефективність навчання, що в цілому підвищує якість підготовки магістрів та формує конкурентоспроможних фахівців.

2.2. Викладацька взаємодія та роль педагога у стимулюванні пізнавальної активності студентів магістратури

Викладацька взаємодія та роль педагога у стимулюванні пізнавальної активності студентів магістерського рівня є одним із ключових факторів успішності навчального процесу. Педагог не тільки передає знання, а й виконує функції наставника, мотиватора, організатора та консультанта, що допомагає студентам розвивати самостійність, критичне мислення та пізнавальний інтерес.

У цьому контексті можна виділити кілька основних аспектів викладацької взаємодії, що сприяють стимулюванню пізнавальної активності студентів магістратури [22].

Для студентів магістерського рівня важливо мати наставника, який допомагає орієнтуватися в академічному середовищі, направляє їх у процесі досліджень, допомагає з вибором теми для наукової роботи та формуванням індивідуального навчального плану. Педагог-наставник надає рекомендації щодо професійного розвитку, стимулюючи студентів до активного здобуття знань та самостійного мислення. Така взаємодія допомагає студентам усвідомити власну відповідальність за навчання, що сприяє розвитку пізнавальної активності та мотивації до самостійної роботи [32].

Педагог відіграє важливу роль у створенні мотивуючого навчального середовища. Викладачі можуть використовувати різні підходи для підвищення мотивації студентів, зокрема, викликати інтерес до теми, демонструючи її актуальність і можливості практичного застосування. Для цього ефективними є приклади з реального життя, кейс-метод, обговорення сучасних досліджень і відкритих проблем у певній галузі. Стимулювання до участі у наукових конференціях, публікації робіт та розвитку наукових досліджень також є важливими факторами, які підвищують мотивацію і пізнавальну активність [42].

Викладач організує навчальний процес так, щоб студенти активно брали участь у навчальній діяльності, самостійно виконували завдання і мали можливість взаємодіяти один з одним. Це досягається шляхом застосування різноманітних інтерактивних методів: групова робота, обговорення в малих групах, дискусії, «мозковий штурм», проєктні методи, методи активного навчання. Така організація навчання розвиває у студентів навички комунікації, критичного мислення, самостійності та вміння вирішувати проблеми. Організаційні навички викладача дозволяють створити сприятливі умови для розвитку пізнавальної активності та зосереджуватися не тільки на теоретичних

аспектах, а й на практичних завданнях, що дозволяє студентам бачити практичне значення своїх знань [12].

На магістерському рівні особливо важливою є консультативна діяльність педагога. Викладачі допомагають студентам формувати індивідуальні навчальні маршрути, розробляти проекти та наукові дослідження, обговорювати ідеї та ставити дослідницькі питання. Завдяки цьому студенти мають можливість глибше зрозуміти матеріал, структурувати свої знання та розвивати вміння самостійно здобувати інформацію, аналізувати її та критично осмислювати. Консультації стимулюють студентів до пізнавальної діяльності, допомагають їм у вирішенні складних проблем і сприяють розвитку дослідницьких навичок [33].

На етапі магістратури велика увага приділяється самостійній роботі студентів, тому важливо, щоб педагог підтримував і заохочував навички самоорганізації та самостійного здобуття знань. Викладач допомагає студентам ставити реальні цілі, планувати навчальну діяльність і розробляти стратегії для досягнення результатів. Завдяки самостійним завданням і дослідженням студенти розвивають навички самоконтролю та відповідальності, що є необхідними для розвитку пізнавальної активності.

Зворотний зв'язок є важливим елементом викладацької взаємодії. Педагог надає студентам зворотний зв'язок щодо виконаних завдань, наукових досліджень і досягнень, що дозволяє їм побачити свої помилки, зрозуміти недоліки і відзначити сильні сторони. Завдяки такому зворотному зв'язку студенти мають можливість вдосконалювати свої навички, підвищувати рівень знань та розвивати критичне мислення. Регулярний зворотний зв'язок сприяє підтриманню пізнавальної активності студентів, дає їм зрозуміти, що їхні зусилля оцінюються і що вони мають можливість вдосконалюватися [52].

На магістерському рівні студенти часто орієнтуються на викладачів як на приклад для наслідування. Особиста зацікавленість педагога у своїй галузі, його активна наукова діяльність, бажання розвиватися та постійне вдосконалення власних знань і навичок є сильними факторами, що впливають на пізнавальну

активність студентів. Коли студенти бачать, що викладач сам активно займається наукою, має професійні досягнення, вони починають ставитися до навчання як до важливої частини свого життя і прагнуть розвивати свої професійні навички.

Нами розроблено порівняльну таблицю, що відображає ключові аспекти викладацької взаємодії та ролі педагога у стимулюванні пізнавальної активності студентів магістерського рівня та наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Ключові аспекти викладацької взаємодії та ролі педагога у стимулюванні пізнавальної активності студентів магістерського рівня [42].

Аспекти викладацької взаємодії	Опис	Значення для пізнавальної активності
Педагог як наставник	Допомагає студентам орієнтуватися в академічному середовищі, супроводжує під час досліджень, рекомендує напрямки розвитку.	Підвищує відповідальність студентів за навчання, розвиває самостійність та мотивацію.
Мотиваційна функція	Створює мотивуюче середовище через показ практичної цінності теми, використання кейсів та реальних прикладів, підтримку інтересу до наукової діяльності.	Підсилює інтерес до предмета, формує позитивне ставлення до процесу навчання.
Організація освітнього процесу	Залучає студентів до активної діяльності: групова робота, дискусії, проектні методи та активне навчання.	Сприяє розвитку комунікації, критичного мислення, самостійності і вмінь вирішення проблем.

Консультативна діяльність	Підтримує розвиток індивідуальних навчальних маршрутів, допомагає з дослідженнями, обговорює ідеї, ставить питання для самостійного опрацювання.	Стимулює самостійне здобуття знань, навички аналітичного мислення, дослідницькі навички.
Підтримка самоорганізації та самонавчання	Педагог заохочує самоорганізацію студентів, допомагає ставити цілі, планувати і вибудовувати стратегії для досягнення результатів, сприяє розвитку самоконтролю.	Розвиває навички саморефлексії, самооцінки та підвищує відповідальність за навчання.
Зворотний зв'язок	Регулярно оцінює досягнення студентів, допомагає побачити прогрес та області для вдосконалення, сприяє саморефлексії.	Підтримує пізнавальну активність, надає можливість для самовдосконалення.
Педагог як приклад для наслідування	Викладач демонструє зацікавленість у власній сфері, активну наукову діяльність та професійний розвиток, що мотивує студентів слідувати за його прикладом.	Впливає на формування у студентів позитивного ставлення до саморозвитку та професійності.

Таким чином, роль викладача у стимулюванні пізнавальної активності студентів магістратури є багатогранною та важливою. Взаємодія викладача та студента на магістерському рівні виходить за рамки традиційного передавання знань і стає процесом співпраці, наставництва і взаємного розвитку. Завдяки

мотиваційній, організаційній, консультативній діяльності викладача, а також його особистому прикладу студенти розвивають у собі важливі професійні якості, зокрема, навички критичного мислення, самоорганізації, самостійності та бажання до саморозвитку.

2.3. Форми і методи пізнавальної діяльності студентів магістратури

Формування пізнавальної діяльності студентів магістратури є важливим аспектом сучасної освіти, оскільки цей рівень навчання вимагає глибшого усвідомлення матеріалу, самостійного дослідження та критичного мислення. Використання різних форм і методів навчання сприяє активному залученню студентів у навчальний процес та розвитку їхніх пізнавальних здібностей [21].

Форми і методи пізнавальної діяльності та їх характеристики наведено нами у табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Форми і методи пізнавальної діяльності [44]

Форми пізнавальної діяльності	
Інтерактивні заняття	Інтерактивні форми занять, такі як семінари, круглі столи, дебати, симуляції та рольові ігри, забезпечують активну участь студентів у навчальному процесі. Ці формати сприяють розвитку комунікаційних навичок, критичного мислення та вміння працювати в команді.
Проектна діяльність	Проектна діяльність передбачає виконання студентами індивідуальних або групових проектів, які вимагають застосування теоретичних знань на практиці. Це дозволяє студентам глибше зануритися

	у досліджувану тему, розвивати навички самостійного пошуку інформації та аналізу.
Самостійна робота	Самостійна робота є важливою формою пізнавальної діяльності, яка включає підготовку рефератів, курсових робіт, наукових статей і дослідницьких проєктів. Ця форма діяльності сприяє розвитку вмінь планування, організації власного часу та самоконтролю.
Модульне навчання	Модульна форма навчання дозволяє студентам зосередитися на конкретних темах або модулях, що охоплюють різні аспекти предмета. Це допомагає створити структуру навчального процесу, де студенти можуть глибше вивчати матеріал.
Методи пізнавальної діяльності	
Метод проблемного навчання	Проблемне навчання передбачає висунення перед студентами складних, відкритих проблем, які вони повинні вирішити. Цей метод стимулює критичне мислення та креативність, оскільки студенти шукають різні підходи до розв'язання проблеми.
Кейс-метод	Кейс-метод включає аналіз реальних ситуацій з практики, що дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань. Цей підхід розвиває аналітичні здібності та практичні навички.
Мозковий штурм	Метод мозкового штурму сприяє генерації ідей у групі. Студенти висловлюють свої думки, ідеї, які можуть бути використані для обговорення теми, розв'язання проблеми чи створення нових

	концепцій. Цей метод заохочує креативність та командну роботу.
Дискусія	Дискусії є ефективним методом, який заохочує студентів висловлювати свої думки, аргументувати свої позиції та слухати думки інших. Це сприяє розвитку критичного мислення та вміння вести аргументовану бесіду.
Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)	Застосування ІКТ у навчальному процесі, зокрема онлайн-курси, віртуальні лабораторії, інтерактивні платформи для навчання, дозволяє розширити можливості для самостійного навчання та доступу до ресурсів. Ці технології сприяють розвитку інформаційної культури та навичок роботи з інформацією.

Форми і методи пізнавальної діяльності студентів магістратури мають велике значення для розвитку їхніх компетентностей, аналітичних здібностей і здатності до самостійного навчання. Використання інтерактивних форм, проектної діяльності, а також різноманітних методів навчання забезпечує активну участь студентів у навчальному процесі, що, в свою чергу, сприяє формуванню їхньої пізнавальної активності та готовності до подальшого професійного розвитку [33].

Нами наведено узагальнену таблицю форм і методів пізнавальної діяльності студентів магістратури (табл.2.3).

Таблиця 2.3.

Форми і методи пізнавальної діяльності студентів магістратури [54]

Аспект	Форми пізнавальної діяльності	Методи пізнавальної діяльності	Значення для пізнавальної активності
Інтерактивність	Інтерактивні заняття (семінари, дискусії)	Дискусія, метод мозкового штурму	Сприяє розвитку комунікаційних навичок і критичного мислення.
Практична спрямованість	Проектна діяльність	Кейс-метод	Розвиває аналітичні здібності та практичні навички.
Самостійність	Самостійна робота (реферати, курсові роботи)	Метод проблемного навчання	Стимулює самостійний пошук інформації та аналіз.
Структурованість	Модульне навчання	Використання ІКТ	Дозволяє глибше вивчати матеріал, структурує навчальний процес.
Креативність	Індивідуальні та групові проекти	Мозковий штурм	Заохочує генерувати нові ідеї та підходи.
Аналіз реальних ситуацій	Кейс-метод	Кейс-метод	Забезпечує практичне застосування теорії в реальному контексті.

Технологічність	Використання онлайн- ресурсів	Застосування інформаційно- комунікаційних технологій	Розширює доступ до інформаційних ресурсів і технологій.
-----------------	-------------------------------------	---	---

Дана таблиця ілюструє, як різні форми та методи пізнавальної діяльності впливають на розвиток пізнавальної активності студентів магістратури, підкреслюючи важливість інтеграції різноманітних підходів у освітньому процесі.

Висновки до розділу 2

У другому розділі нами розглянуто організацію освітнього простору студентів магістратури з метою активізації їх пізнавальної діяльності.

Ми дійшли до висновків, що використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітньому процесі є ключовим чинником, що сприяє формуванню пізнавальної активності студентів магістратури. ІКТ надають нові можливості для самостійного навчання, колаборації та доступу до широкого спектру інформаційних ресурсів, що стимулює інтерес до навчання та розширює горизонти знань.

Викладацька взаємодія відіграє важливу роль у стимулюванні пізнавальної активності студентів. Педагоги, використовуючи активні методи навчання та забезпечуючи підтримку і зворотний зв'язок, можуть значно підвищити мотивацію студентів до навчання, розвивати їхнє критичне мислення та самостійність.

Форми і методи пізнавальної діяльності студентів магістратури, такі як проектна діяльність, інтерактивні заняття та самостійна робота, сприяють розвитку навичок аналізу, креативності та критичного мислення. Застосування різноманітних форм навчання дозволяє краще задовольнити індивідуальні потреби та інтереси студентів, що, в свою чергу, активізує їхню пізнавальну діяльність.

Системний підхід до організації освітнього простору, що враховує різні аспекти використання ІКТ, викладацької взаємодії та форм навчання, забезпечує цілісність та ефективність навчального процесу. Це дозволяє створити комфортне навчальне середовище, в якому студенти відчують підтримку та стимул до активного навчання.

Таким чином, активізація пізнавальної діяльності студентів магістратури вимагає інтеграції сучасних технологій, ефективної викладацької взаємодії та різноманітних форм і методів навчання, що разом сприяє формуванню їхньої професійної компетентності та готовності до самостійної роботи в майбутньому.

РОЗДІЛ 3.

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ

3.1. Організація та методика дослідження

З метою перевірки висунутих нами гіпотез та теоретичних основ, опрацьованих в першому розділі роботи нами було вирішено про необхідність здійснення емпіричного дослідження формування пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня. Дане дослідження має на меті виявлення факторів, що впливають на розвиток пізнавальної активності, а також ефективності застосування певних форм та методів навчання. Для досягнення цієї мети нами було висунуто **мету** емпіричного дослідження: вивчення процесу формування пізнавальної активності студентів магістратури через аналіз сучасних методів і форм навчання, а також у виявленні впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на цей процес.

Завдання емпіричного дослідження:

1. Здійснити оцінку рівня пізнавальної активності студентів магістратури.
2. Визначити найбільш ефективні методи та форми навчання, що сприяють формуванню пізнавальної активності.
3. Вивчити вплив викладацької взаємодії на розвиток пізнавальної активності.
4. Зробити висновки та рекомендації щодо покращення процесу навчання.

Під час організації емпіричного дослідження нами була здійснена **вибірка** реципієнтів. За умовами роботи дане дослідження повинно охоплювати студентів магістратури. Наша вибірка складається з 30 студентів-магістрів спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» (денна і заочна форми навчання) Національного університету біоресурсів і природокористування України, із яких 15 осіб експериментальної групи (ЕГ), в якій застосовуються нові методи і форми

навчання та 15 осіб (КГ) контрольної групи, де використовуються традиційні підходи до навчання.

Для збору необхідних для здійснення емпіричного дослідження даних нами були використані наступні методи дослідження:

- авторські опитувальники для оцінки рівня пізнавальної активності, самооцінки студентів, їхнього ставлення до різних форм навчання;
- спостереження за процесом навчання, яке дозволяє фіксувати пізнавальну активність студентів;
- інтерв'ю з викладачами та студентами для глибшого розуміння процесів навчання.

Емпіричне дослідження було реалізовано нами в декілька ключових етапів:

1. Констатувальний етап:

- визначення цілей і завдань, розробка інструментарію, підготовка вибірки;
- здійснення первинного (констатувального) опитування реципієнтів, проведення спостереження, інтерв'ю та тестування студентів.

2. Формувальний етап:

- аналіз даних: збір отриманих даних, їх статистична обробка та інтерпретація. Застосовані були як якісні, так і кількісні методи аналізу;
- розробка та реалізація зі студентами експериментальної групи заходів щодо формування пізнавальної активності студентів магістратури.

3. Контрольний етап:

- здійснення вторинного (контрольного) опитування реципієнтів, аналіз отриманих даних;
- на основі отриманих результатів сформулювати висновки щодо ефективності використаних методів і форм навчання;
- на основі отриманих висновків розробити методичні рекомендації для викладачів ЗВО з формування пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня.

Під час здійснення експериментального дослідження нами були використані наступні методи збору даних:

- кількісні методи: статистичні анкети, тести для оцінки знань, які дозволяють отримати числові дані про рівень пізнавальної активності студентів магістратури;
- якісні методи: використовуються для глибшого вивчення досвіду та ставлення студентів до навчання через інтерв'ю та фокус-групи.

Дані, отримані в результаті дослідження, підлягають обробці з використанням статистичних методів:

- описова статистика – для загального огляду даних;
- порівняльний аналіз – для вивчення відмінностей між експериментальною та контрольною групами;
- кореляційний аналіз – для виявлення зв'язків між різними факторами, що впливають на пізнавальну активність.

Емпіричне дослідження формування пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня потребує комплексного підходу, що включає визначення цілей, розробку методики, вибірки, інструментарію, а також відповідних методів аналізу даних. Завдяки такій організації та методиці можна отримати глибоке розуміння процесів, що відбуваються в освітньому середовищі, та виявити ефективні практики, які можуть бути використані для покращення навчального процесу.

Для ефективного формування пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня важливо провести серію заходів, які стимулюватимуть їхнє мислення, інтерес до навчання та самостійність. У таблиці 3.1. нами наведено розгорнуту характеристику заходів, які були нами включені до формувального етапу експерименту.

Таблиця 3.1.

Характеристика заходів формувального етапу експериментального дослідження

Тип заходу	Мета заходу	Опис заходу
Воркшопи з критичного мислення	Розвиток навичок аналізу, оцінки інформації та аргументації.	Проведення серії інтерактивних воркшопів, на яких студенти будуть навчатися основам критичного мислення. Завдання можуть включати аналіз кейсів, дебати на актуальні теми та вправи на аргументацію.
Проектна діяльність	Сприяння застосуванню теоретичних знань на практиці.	Студенти формують групи для роботи над реальними проектами, пов'язаними з їхньою спеціальністю. Це може бути дослідження, розробка бізнес-плану, соціальний проект тощо. Протягом проекту студенти мають можливість самостійно досліджувати інформацію, спілкуватися та обмінюватися ідеями.
Тренінги з самостійного навчання	Розвиток навичок організації самостійного навчання.	Проведення тренінгів, які допоможуть студентам навчитися планувати своє навчання, використовувати різні ресурси (онлайн-курси, наукові статті), а також ефективно управляти часом.
Інтерактивні лекції	Залучення студентів до активного навчання.	Лекції, в яких використовуються інтерактивні елементи: запитання до аудиторії, робота в групах, обговорення проблемних ситуацій. Це стимулює студентів до активного мислення та обговорення матеріалу.
Групові дискусії	Розвиток комунікативних навичок і вміння	Організація обговорень на різні теми, пов'язані з навчальним процесом або актуальними питаннями в їхній галузі.

	висловлювати думки.	Студенти можуть висловлювати свої думки, ставити запитання та слухати думки одногрупників.
Використання технологій	Сучасна подача матеріалу та активізація навчального процесу.	Залучення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для проведення онлайн-занять, використання навчальних платформ (МООС), відео-лекцій, віртуальних лабораторій тощо. Це розширює доступ до інформації та спрощує навчання.
Кейс-метод	Розвиток практичних навичок і умінь вирішувати проблеми.	Аналіз реальних ситуацій або кейсів, що стосуються професійної діяльності студентів. Це дозволяє їм вчитися на прикладах, що мають практичне значення, та розвивати свої навички у вирішенні проблем.
Семінари з залученням фахівців	Розширення кругозору та залучення до професійної спільноти.	Організація семінарів з залученням практиків з різних галузей, які можуть поділитися своїм досвідом, обговорити нові тенденції та надати поради щодо кар'єрного зростання.

Для реалізації формувального етапу експерименту нами були обрані наступні заходи:

- *Проектна діяльність*, яка забезпечить студентам можливість застосувати свої знання на практиці, розвивати критичне мислення, командну роботу та навички спілкування. Цей формат навчання активізує пізнавальну діяльність і дозволяє студентам краще підготуватися до професійної діяльності.

- *Тренінг з самостійного навчання* допоможе студентам розвинути необхідні навички для ефективної організації свого навчального процесу. Використання методів планування, управління часом та знайомство з ресурсами підвищить їхню пізнавальну активність і дозволить більш ефективно досягати своїх навчальних цілей.
- *Інтерактивні лекції* дозволяють активізувати пізнавальну діяльність студентів, залучаючи їх до обговорення та аналізу матеріалу. Використання групової роботи, проблемних ситуацій і активних запитань створює сприятливу атмосферу для навчання, де студенти можуть не лише отримувати знання, але й ділитися своїми думками, формуючи критичне мислення.

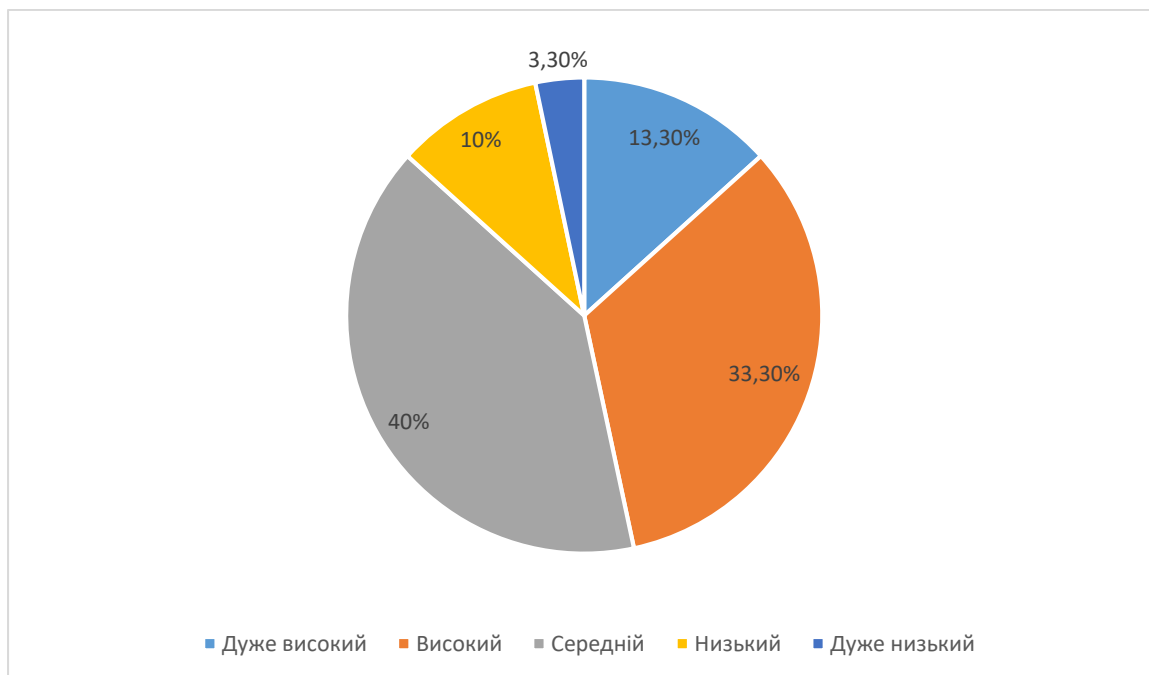
Отже, зазначені заходи сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів магістратури через залучення їх до активного навчального процесу, розвиток навичок критичного мислення, самостійної роботи та комунікації. Важливо забезпечити регулярний моніторинг і оцінювання результатів проведених заходів для коригування стратегії формування пізнавальної активності в майбутньому. Що і буде реалізовано нами на наступних етапах експериментального дослідження.

3.2. Аналіз результатів емпіричного дослідження

Для реалізації констатувального етапу експериментального дослідження нами було розроблено авторський опитувальник з 10 питань (додаток А). В констатувальному опитуванні нами було задіяно 30 студентів-магістрів контрольної та експериментальної груп.

Аналіз отриманих результатів в ході констатувального опитування дозволив встановити, що на питання «Як ви оцінюєте свій рівень пізнавальної активності на навчанні?» студенти відповіли наступним чином: дуже високий — 4 особи

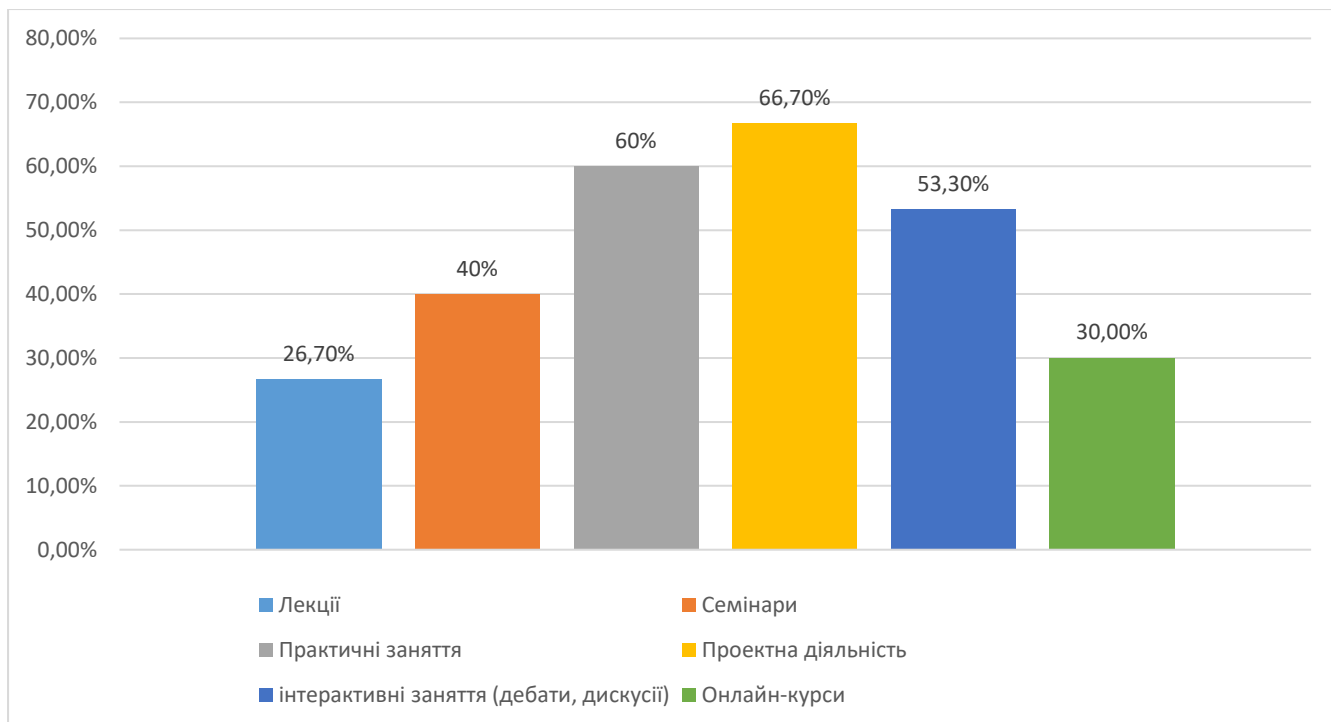
(13,3%), високий — 10 осіб (33,3%), середній — 12 осіб (40%), низький — 3 особи (10%), дуже низький — 1 особа (3,3%). Графічно дані наведено на рис. 3.1.

Рисунок 3.1. Відповіді реципієнтів на питання «Як ви оцінюєте свій рівень пізнавальної активності на навчанні?»

Отримані відповіді свідчать про те, що більшість студентів вважає свій рівень пізнавальної активності середнім або високим, але є також частка студентів із низьким рівнем, що вказує на можливість вдосконалення навчального процесу.

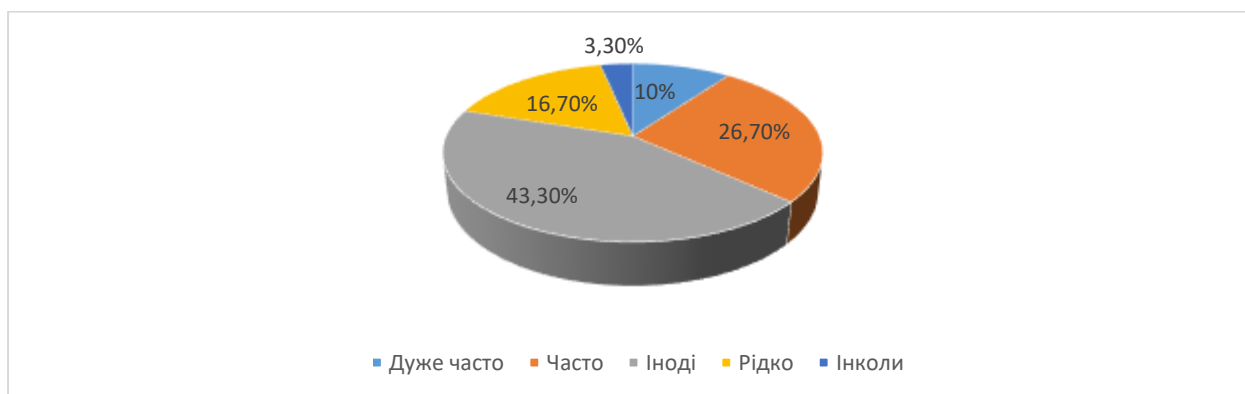
На питання «Які з наведених методів навчання найбільше вас мотивують?» з можливістю обрання кілька варіантів, студенти-магістри обрали такі методи: лекції — 8 осіб (26,7%), семінари — 12 осіб (40%), практичні заняття — 18 осіб (60%), проектна діяльність — 20 осіб (66,7%), інтерактивні заняття (дебати, дискусії) — 16 осіб (53,3%), онлайн-курси — 9 осіб (30%). Графічно дані наведено на рис. 3.2.

Рисунок 3.2. Відповіді реципієнтів на питання «Які з наведених методів навчання найбільше вас мотивують?»

Найбільш мотивуючими методами студенти назвали проектну діяльність, практичні заняття та інтерактивні заняття. Це вказує на потребу у більш активному, практико-орієнтованому підході до навчання.

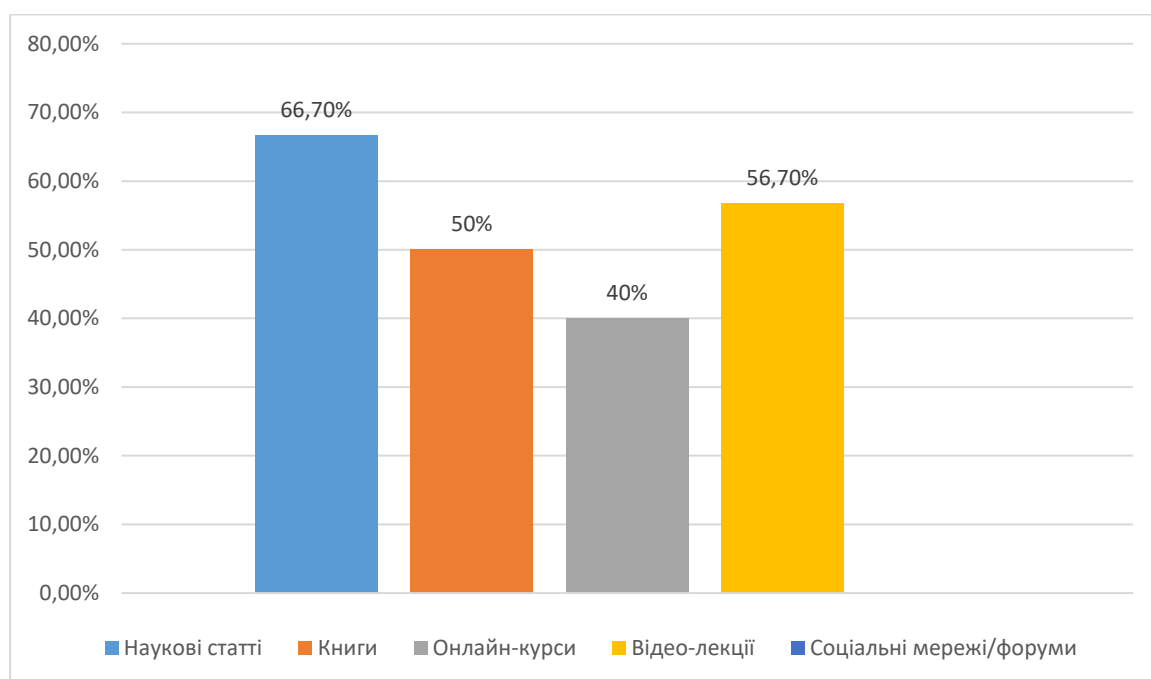
На питання «Як часто ви берете участь у самостійних дослідженнях або проектах?» було отримано наступні відповіді: дуже часто — 3 особи (10%), часто — 8 осіб (26,7%), іноді — 13 осіб (43,3%), рідко — 5 осіб (16,7%), ніколи — 1 особа (3,3%). Графічно дані наведено на рис. 3.3.

Рисунок 3.3. Відповіді реципієнтів на питання «Як часто ви берете участь у самостійних дослідженнях або проектах?»

Переважна більшість опитаних студентів беруть участь у самостійних дослідженнях або проектах час від часу, що свідчить про потенціал для посилення самостійної навчальної діяльності у навчальних програмах.

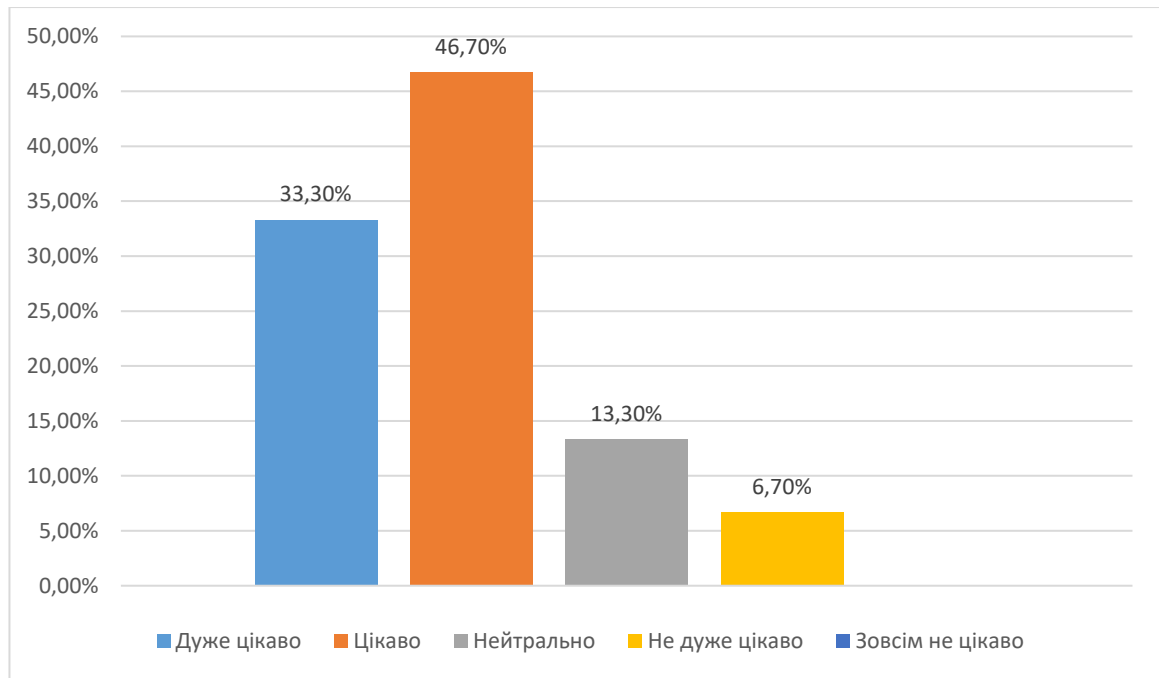
На питання «Які ресурси ви використовуєте для самостійного навчання?» з можливістю обрання кількох варіантів, відповіді реципієнтів розподілились наступним чином: наукові статті — 20 осіб (66,7%), книги — 15 осіб (50%), онлайн-курси — 12 осіб (40%), відео-лекції — 17 осіб (56,7%), соціальні мережі/форуми — 7 осіб (23,3%). Графічно дані наведено на рис. 3.4.

Рисунок 3.4. Відповіді реципієнтів на питання «Які ресурси ви використовуєте для самостійного навчання?»

Найпопулярнішими ресурсами для самостійного навчання є наукові статті, відео-лекції та книги, що свідчить про інтерес студентів до актуальної наукової інформації та гнучких форматів навчання.

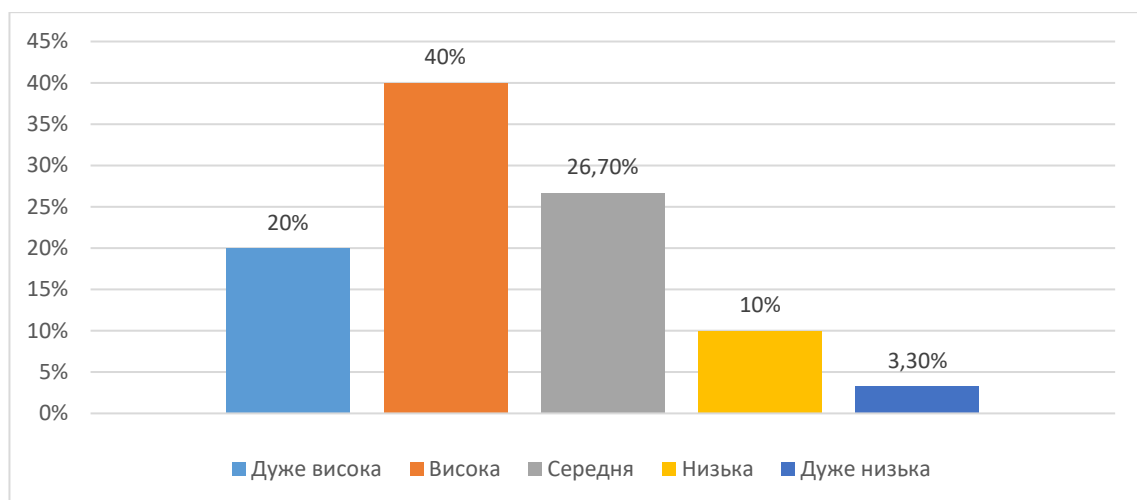
На питання «Наскільки вам цікаво вивчати нові теми у вашій спеціальності?» було отримано наступні відповіді: дуже цікаво — 10 осіб (33,3%), цікаво — 14 осіб (46,7%), нейтрально — 4 особи (13,3%), не дуже цікаво — 2 особи (6,7%), зовсім не цікаво — 0 осіб (0%). Графічно дані наведено на рис. 3.5.

Рисунок 3.5. Відповіді реципієнтів на питання «Наскільки вам цікаво вивчати нові теми у вашій спеціальності?»

Більшість студентів виявили інтерес до вивчення нових тем, що вказує на значний потенціал для освітнього процесу.

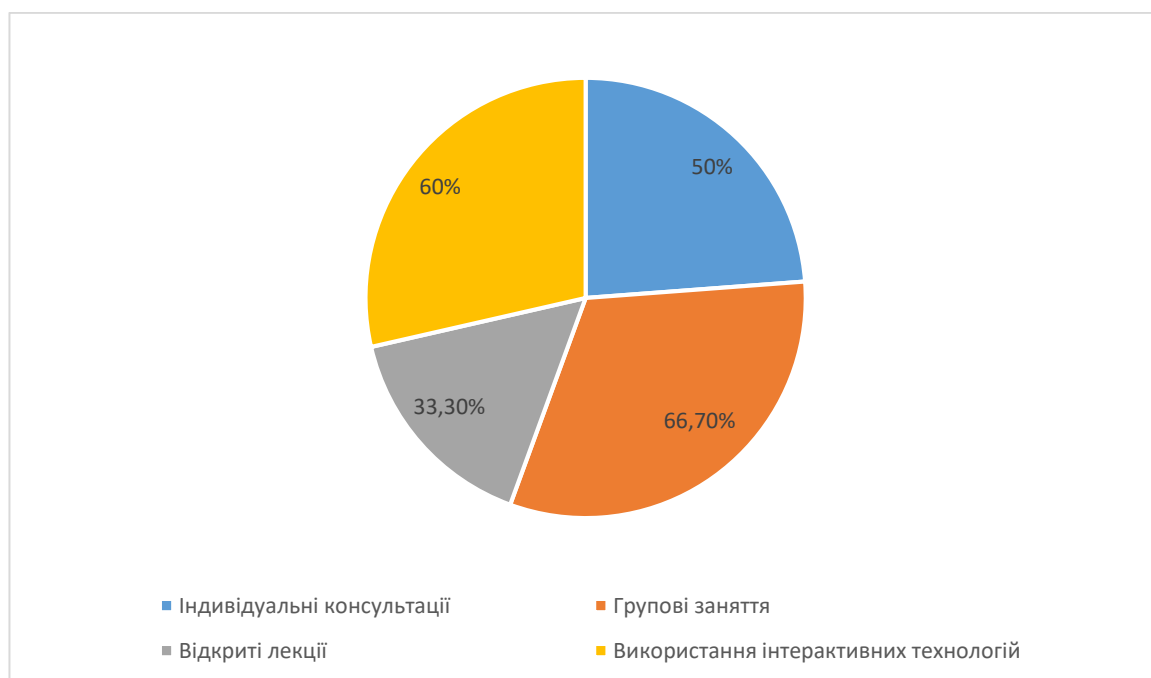
На питання «Як ви оцінюєте роль викладачів у вашій пізнавальній активності?» відповіді студентів розподілились наступним чином: дуже висока — 6 осіб (20%), висока — 12 осіб (40%), середня — 8 осіб (26,7%), низька — 3 особи (10%), дуже низька — 1 особа (3,3%). Графічно дані наведено на рис. 3.6.

Рисунок 3.6. Відповіді реципієнтів на питання «Як ви оцінюєте роль викладачів у вашій пізнавальній активності?»

Велика частина студентів відзначила високий вплив викладачів на їхню пізнавальну активність, що підкреслює важливість викладацької підтримки у освітньому процесі.

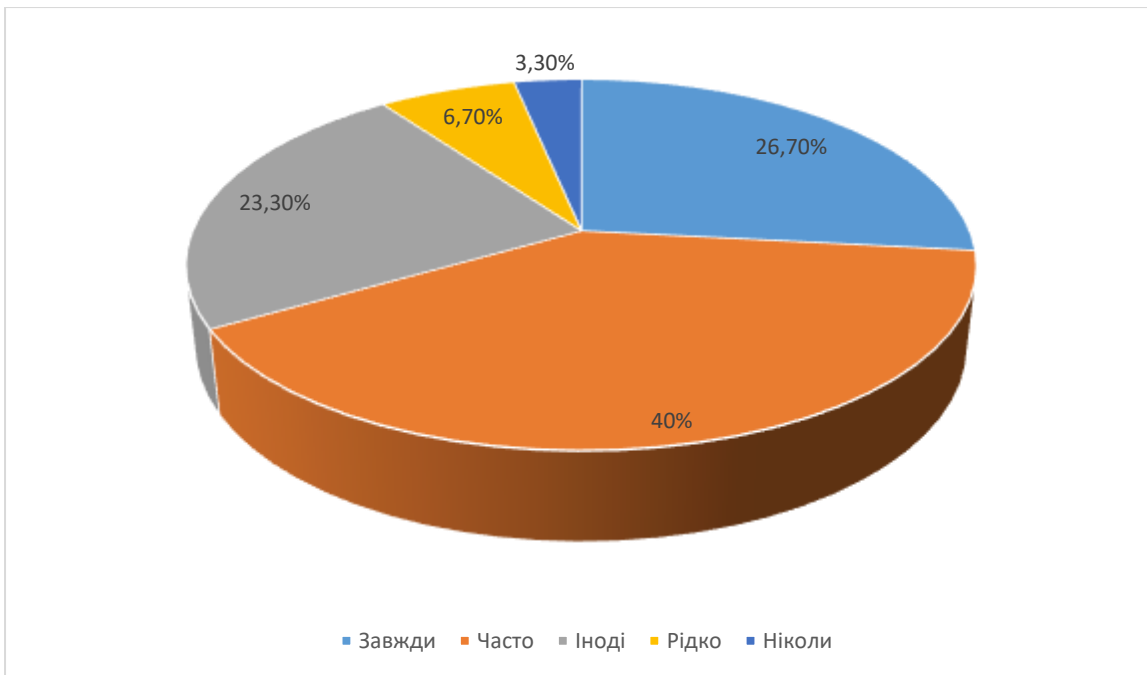
На питання «Які форми викладацької взаємодії вам найбільше подобаються?», з можливістю обрати кілька варіантів, відповіді реципієнтів розподілились наступним чином: індивідуальні консультації — 15 осіб (50%), групові заняття — 20 осіб (66,7%), відкриті лекції — 10 осіб (33,3%), використання інтерактивних технологій — 18 осіб (60%). Графічно дані наведено на рис. 3.7.

Рисунок 3.7. Відповіді реципієнтів на питання «Які форми викладацької взаємодії вам найбільше подобаються?»

Найбільш бажаними формами освітньої взаємодії на думку студентів-магістрів є групові заняття та інтерактивні технології, що свідчить про важливість соціальної взаємодії та сучасних методів у освітньому процесі.

На питання «Чи відчуваєте ви підтримку з боку викладачів у вашій освітній діяльності?» відповіді реципієнтів розподілилися наступним чином: завжди — 8 осіб (26,7%), часто — 12 осіб (40%), іноді — 7 осіб (23,3%), рідко — 2 особи (6,7%), ніколи — 1 особа (3,3%). Графічно дані наведено на рис. 3.8.

Рисунок 3.8. Відповіді реципієнтів на питання «Чи відчуваєте ви підтримку з боку викладачів у вашій освітній діяльності?»

Згідно аналізу відповідей реципієнтів на дане питання, нами встановлено, що більшість студентів відчуває підтримку викладачів, хоча для частини опитаних вона залишається недостатньою, що може вплинути на їхню мотивацію до навчання.

На питання «З якими труднощами ви стикаєтеся під час навчання на магістерському рівні?» з можливістю обрання кількох варіантів, реципієнти дали наступні відповіді: нестача часу — 18 осіб (60%), складність матеріалу — 15 осіб (50%), низька мотивація — 6 осіб (20%), недостатня підтримка викладачів — 5 осіб (16,7%), відсутність необхідних ресурсів — 8 осіб (26,7%). Графічно дані наведено на рис. 3.9.

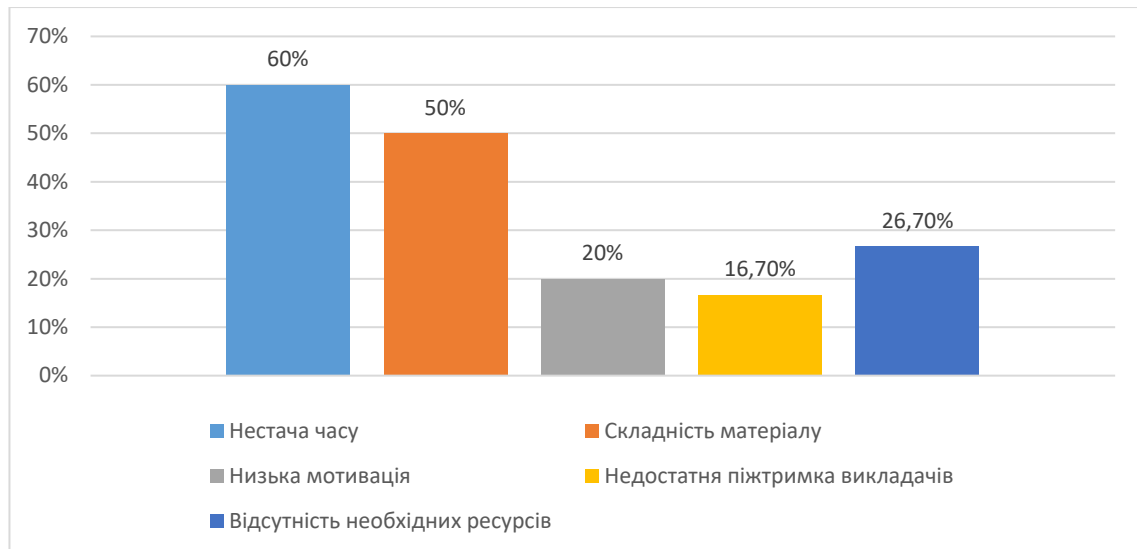
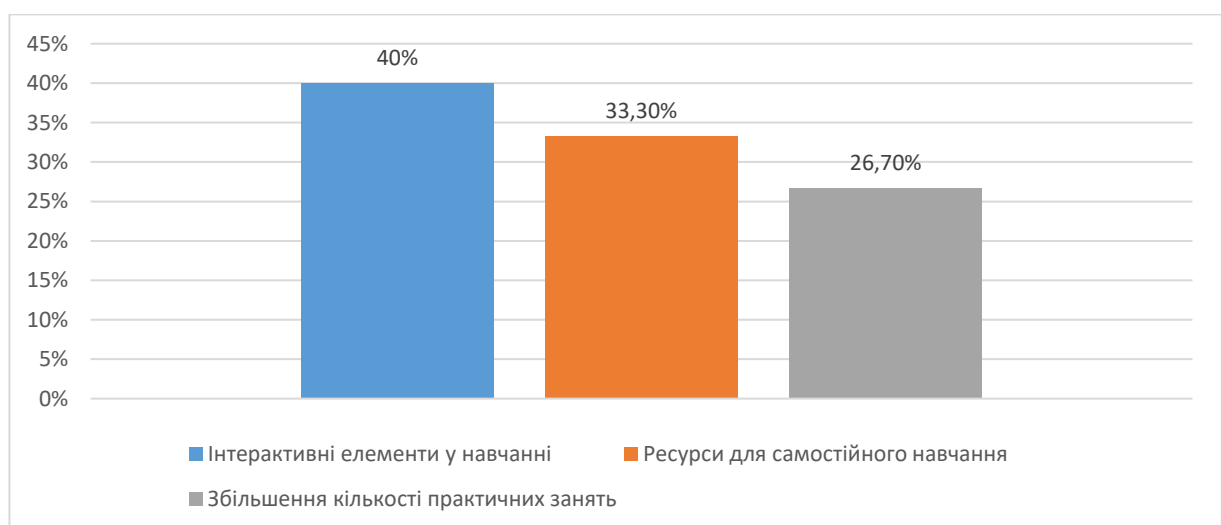

Рисунок 3.9. Відповіді реципієнтів на питання «З якими труднощами ви стикаєтесь під час навчання на магістерському рівні?»

Найбільшими труднощами для студентів є нестача часу та складність матеріалу, що вказує на потребу в адаптації навчальної програми з урахуванням робочого навантаження студентів.

Щодо пропозицій студентів магістратури щодо покращення освітнього процесу 12 студентів (40%) запропонували вводити в освітній план більше інтерактивних елементів у навчанні, 10 студентів (33,3%) вважають за потрібне надати більше ресурсів для самостійного навчання, 8 студентів (26,7%) запропонували збільшити кількість практичних занять. Графічно дані наведено на рис. 3.10.

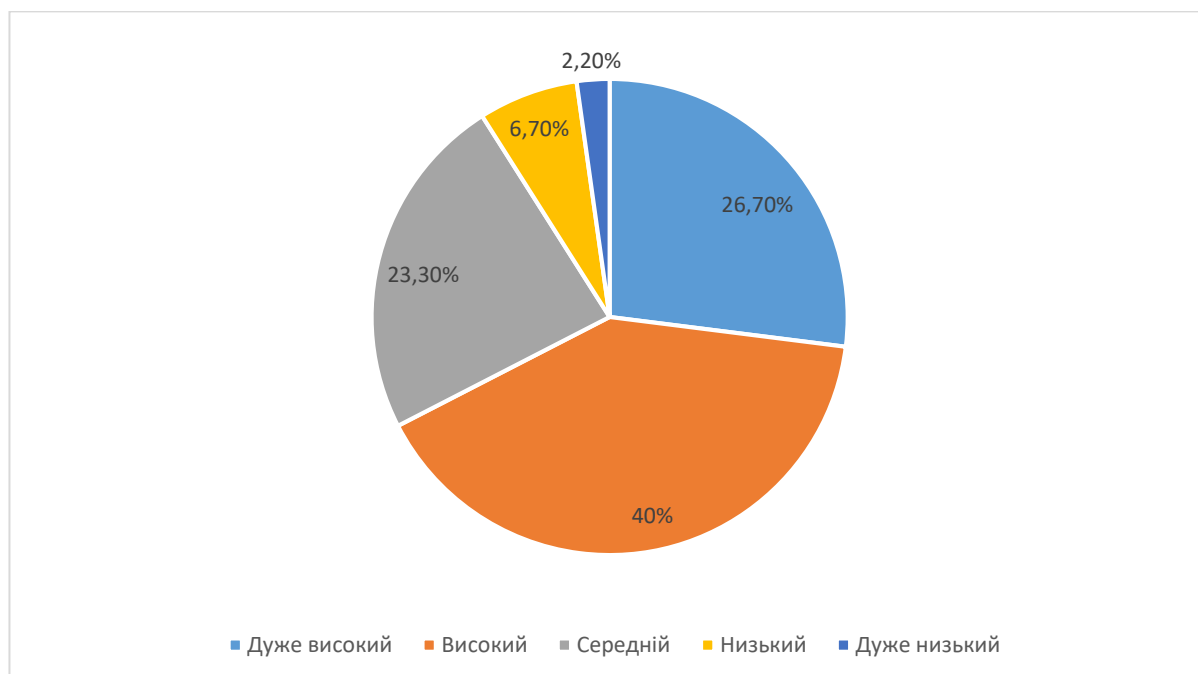

Рисунок 3.10. Пропозиції реципієнтів щодо покращення освітнього процесу

Отже, здійснене нами опитування реципієнтів у ході констатувального експерименту дозволило встановити середній рівень пізнавальної активності серед студентів, проте є значні можливості для підвищення їхньої мотивації через збільшення інтерактивних, практичних та проектних занять.

Після реалізації заходів формувального етапу експерименту нами було розроблено і впроваджено авторський опитувальник (додаток Ж) з метою встановлення ефективності реалізуємих заходів з формування пізнавальної активності студентів-магістратури.

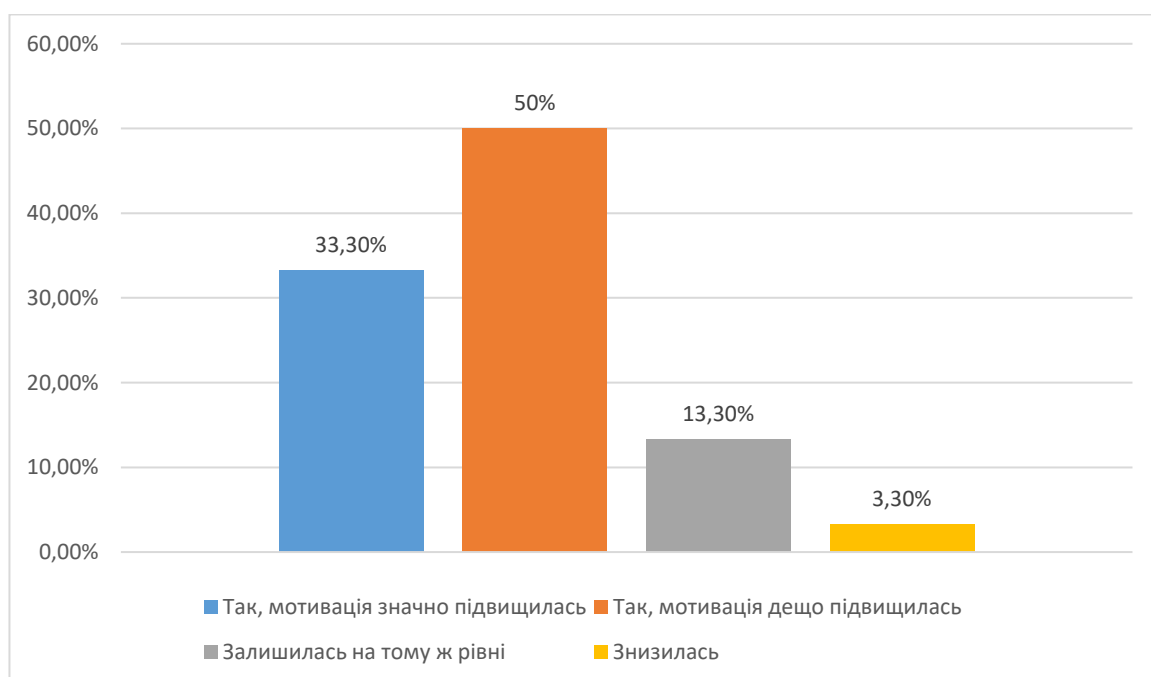
На питання «Як ви оцінюєте свій поточний рівень пізнавальної активності після участі в додаткових заходах?» реципієнти дали наступні відповіді: дуже високий — 8 осіб (26,7%), високий — 12 осіб (40%), середній — 7 осіб (23,3%), низький — 2 особи (6,7%), дуже низький — 1 особа (3,3%). Графічно дані наведено на рис. 3.11.

Рисунок 3.11. Відповіді реципієнтів на питання «Як ви оцінюєте свій поточний рівень пізнавальної активності після участі в додаткових заходах?»

Відповіді реципієнтів свідчать про помітне зростання рівня пізнавальної активності, оскільки більшість студентів відзначили його як високий чи дуже високий. Це підтверджує ефективність проведених заходів.

На питання «Чи помітили ви підвищення своєї мотивації до навчання після участі в інтерактивних та практичних заходах?» нами було отримано наступні відповіді: так, мотивація значно підвищилась — 10 осіб (33,3%), так, мотивація дещо підвищилась — 15 осіб (50%), залишилась на тому ж рівні — 4 особи (13,3%), знизилась — 1 особа (3,3%). Графічно дані наведено на рис. 3.12.

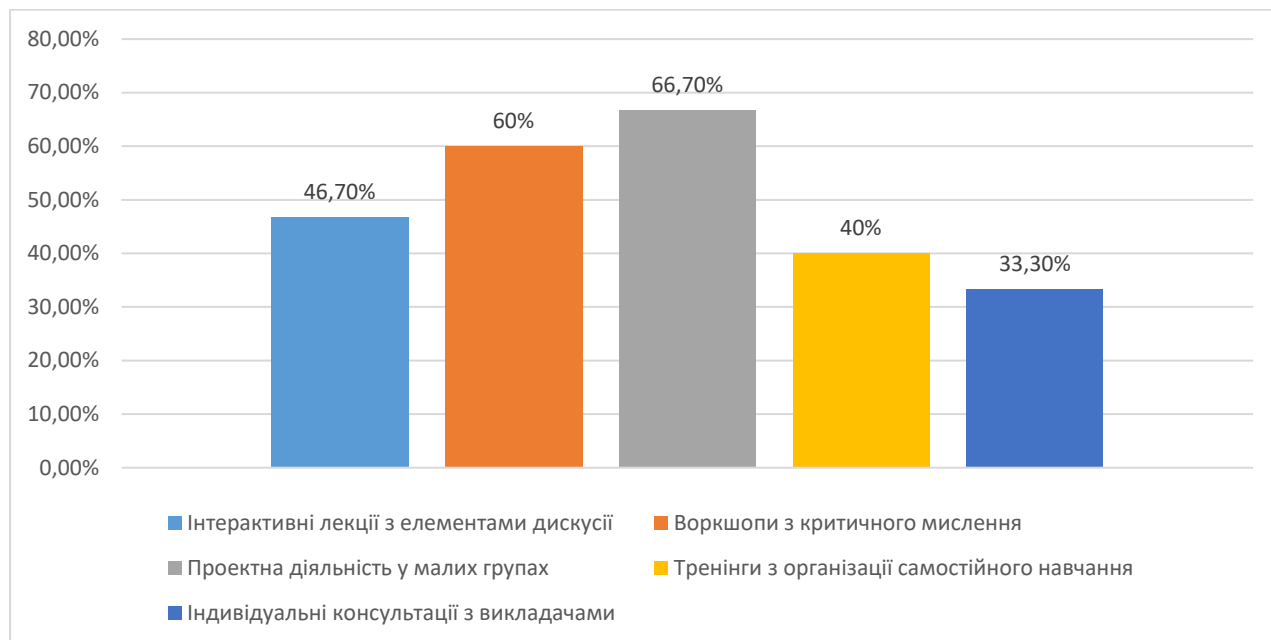

Рисунок 3.12. Відповіді реципієнтів на питання «Чи помітили ви підвищення своєї мотивації до навчання після участі в інтерактивних та практичних заходах?»

Більшість студентів магістратури (83,3%) відзначили зростання мотивації після заходів, що вказує на їх позитивний вплив. Лише один студент повідомив про зниження мотивації.

На питання «Які з методів, що використовувалися під час заходів, були для вас найкориснішими?» з можливістю обрати кілька варіантів, ми отримали наступні відповіді: інтерактивні лекції з елементами дискусії — 14 осіб (46,7%),

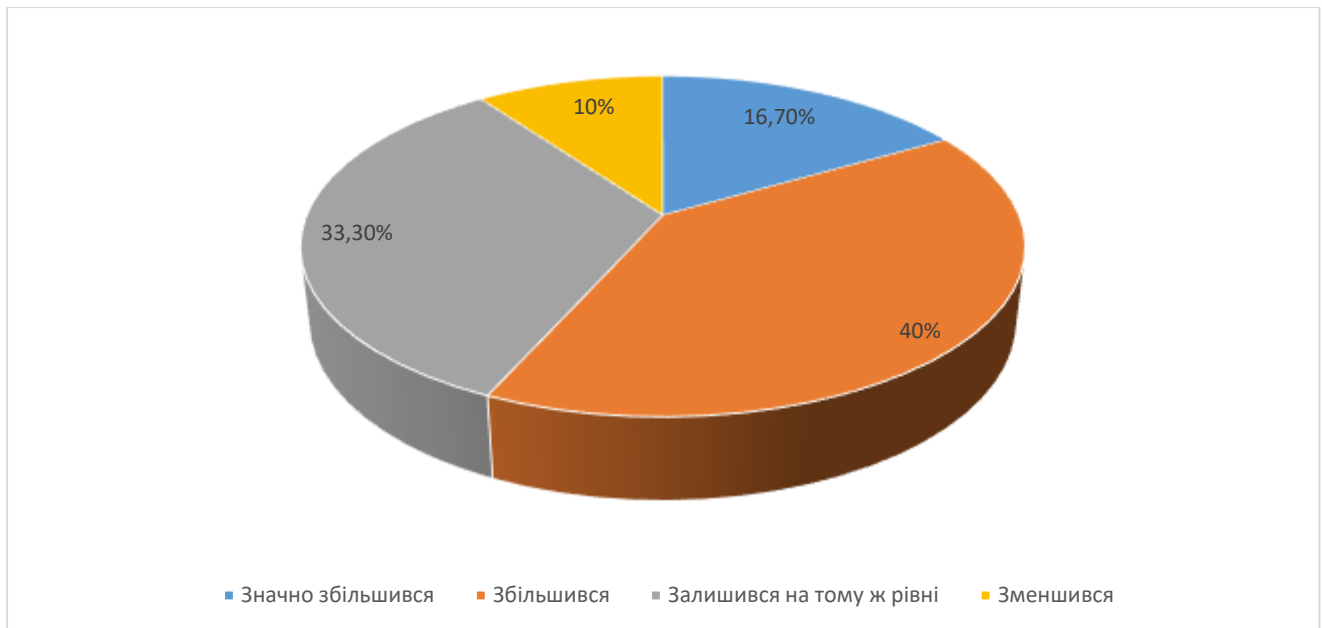
воркшопи з критичного мислення — 18 осіб (60%), проектна діяльність у малих групах — 20 осіб (66,7%), тренінги з організації самостійного навчання — 12 осіб (40%), індивідуальні консультації з викладачами — 10 осіб (33,3%). Графічно дані наведено на рис. 3.13.

Рисунок 3.13. Відповіді реципієнтів на питання «Які з методів, що використовувалися під час заходів, були для вас найкориснішими?»

Найбільше зацікавлення у студентів-магістрантів викликала проектна діяльність та воркшопи з критичного мислення. Студенти цінують практичні підходи та групову взаємодію.

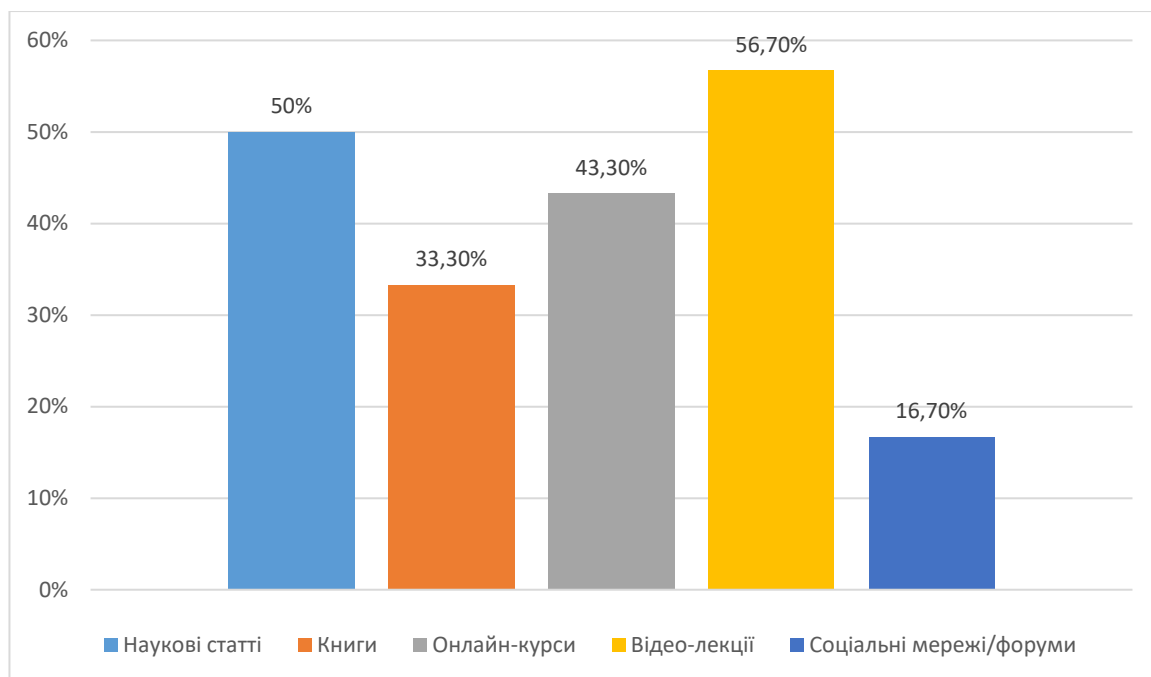
На питання «Наскільки змінився ваш рівень участі у самостійних дослідженнях та проектах після проведених заходів?» студенти дали наступні відповіді: значно збільшився — 5 осіб (16,7%), збільшився — 12 осіб (40%), залишився на тому ж рівні — 10 осіб (33,3%), зменшився — 3 особи (10%). Графічно дані наведено на рис. 3.14.

Рисунок 3.14. Відповіді реципієнтів на питання «Наскільки змінився ваш рівень участі у самостійних дослідженнях та проектах після проведених заходів?»

Для більшості студентів рівень участі у самостійній діяльності зріс. Це свідчить про успіх заходів у розвитку самостійності та дослідницьких навичок.

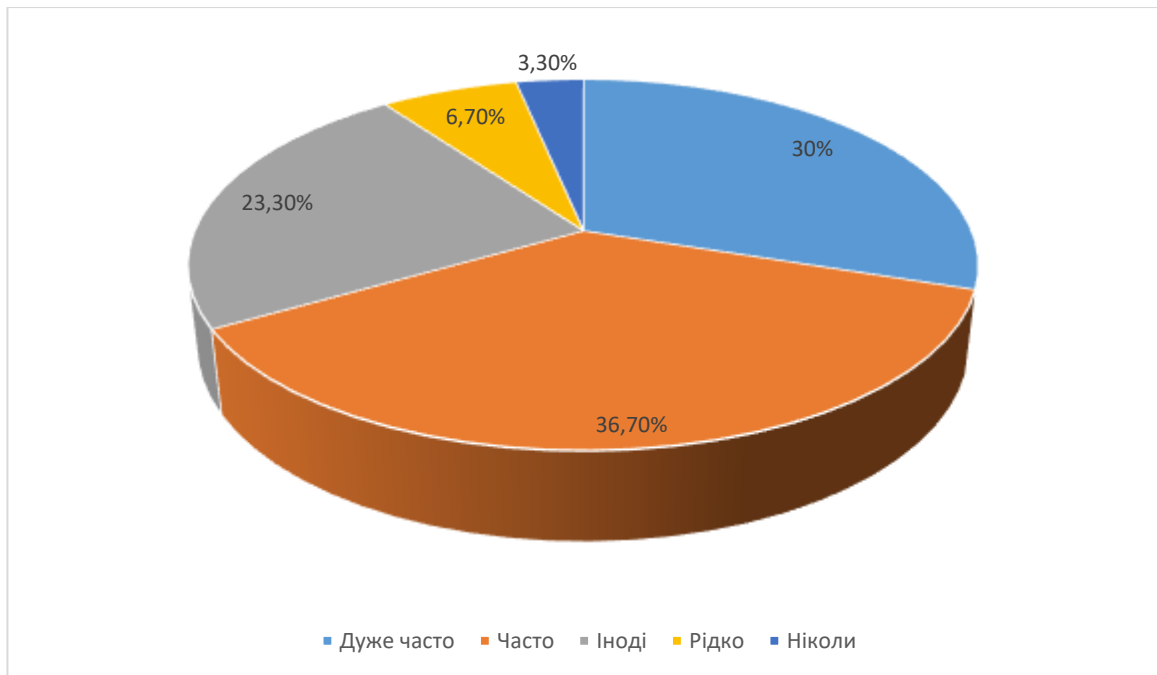
На питання «Які нові ресурси ви почали використовувати для самостійного навчання після участі в заходах?» з можливістю обрати кілька варіантів, ми отримали наступні відповіді: наукові статті — 15 осіб (50%), книги — 10 осіб (33,3%), онлайн-курси — 13 осіб (43,3%), відео-лекції — 17 осіб (56,7%), соціальні мережі/форуми — 5 осіб (16,7%). Графічно дані наведено на рис. 3.15.

Рисунок 3.15. Відповіді реципієнтів на питання «Які нові ресурси ви почали використовувати для самостійного навчання після участі в заходах?»

Студенти активно використовують наукові статті та відео-лекції, що може бути пов'язано із бажанням отримувати глибші знання з різноманітних джерел.

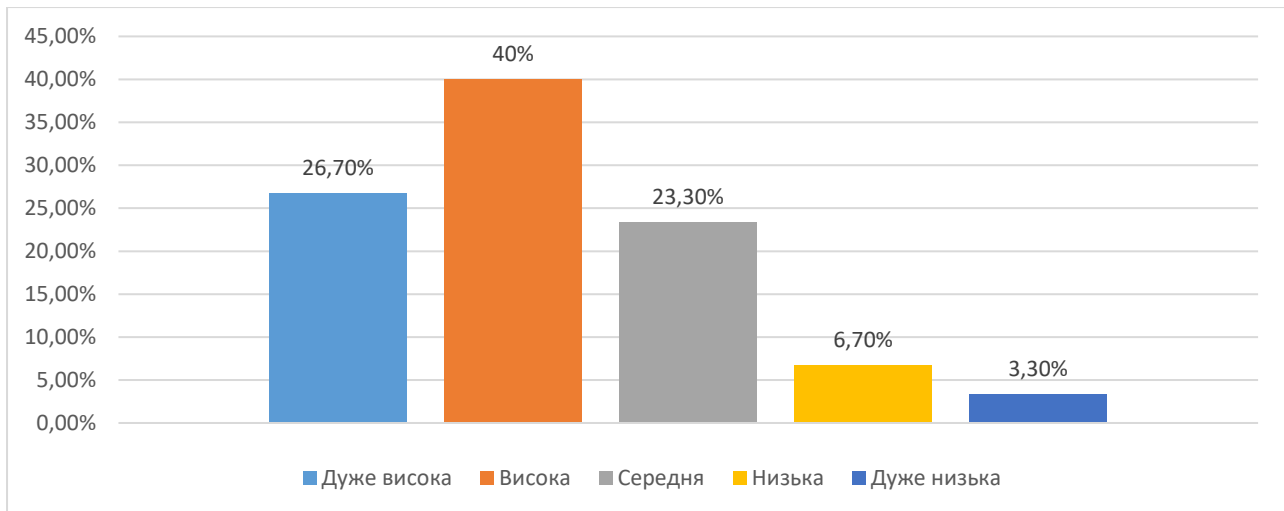
На питання «Як часто тепер ви використовуєте самостійно опрацьовані матеріали для поглиблення знань у своїй спеціальності?» було отримано наступні відповіді: дуже часто — 9 осіб (30%), часто — 11 осіб (36,7%), іноді — 7 осіб (23,3%), рідко — 2 особи (6,7%), ніколи — 1 особа (3,3%). Графічно дані наведено на рис. 3.16.

Рисунок 3.16. Відповіді реципієнтів на питання «Як часто тепер ви використовуєте самостійно опрацьовані матеріали для поглиблення знань у своїй спеціальності?»

Загалом 66,7% студентів зазначили, що часто чи дуже часто використовують самостійно опрацьовані матеріали, що є показником позитивних змін.

На питання «Як ви оцінюєте роль викладачів у підтримці та розвитку вашої пізнавальної активності після участі у заходах?» студенти дали такі відповіді: дуже висока — 8 осіб (26,7%), висока — 12 осіб (40%), середня — 7 осіб (23,3%), низька — 2 особи (6,7%), дуже низька — 1 особа (3,3%). Графічно дані наведено на рис. 3.17.

Рисунок 3.17. Відповіді реципієнтів на питання «Як ви оцінюєте роль викладачів у підтримці та розвитку вашої пізнавальної активності після участі у заходах?»

Велика частка студентів оцінила вплив викладачів як високий або дуже високий, що свідчить про важливість підтримки викладачів у навчальному процесі.

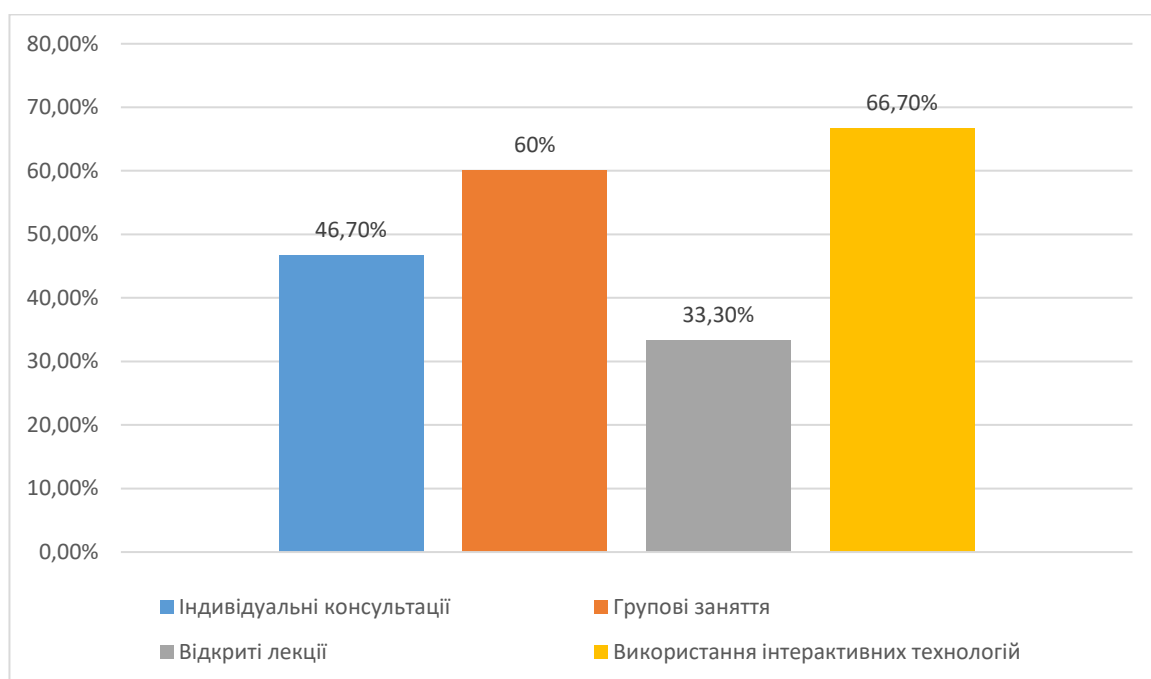
Питання «Чи стали вам більш цікавими нові теми у вашій спеціальності після участі в додаткових заняттях та тренінгах?» отримало такі відповіді реципієнтів: дуже цікаво — 12 осіб (40%), цікаво — 11 осіб (36,7%), нейтрально — 5 осіб (16,7%), не дуже цікаво — 2 особи (6,7%), зовсім не цікаво — 0 осіб (0%). Графічно дані наведено на рис. 3.18.

Рисунок 3.18. Відповіді реципієнтів на питання «Чи стали вам більш цікавими нові теми у вашій спеціальності після участі в додаткових заняттях та тренінгах?»

Більшість студентів (76,7%) демонструють зростаючий інтерес до нових тем у спеціальності, що свідчить про ефективність заходів у стимулюванні інтересу.

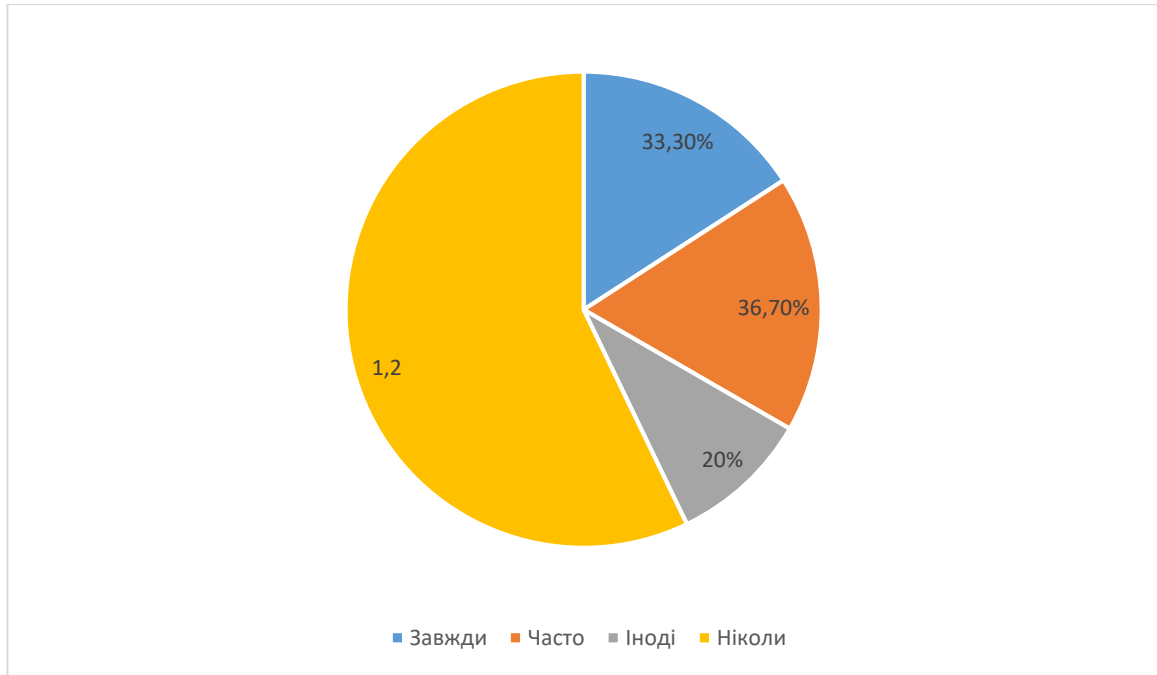
На питання «Які форми викладацької взаємодії після участі у заходах ви вважаєте найбільш ефективними?» з можливістю обрання кількох варіантів, було отримано наступні відповіді: індивідуальні консультації — 14 осіб (46,7%), групові заняття — 18 осіб (60%), відкриті лекції — 10 осіб (33,3%), використання інтерактивних технологій — 20 осіб (66,7%). Графічно дані наведено на рис. 3.19.

Рисунок 3.19. Відповіді реципієнтів на питання «Які форми викладацької взаємодії після участі у заходах ви вважаєте найбільш ефективними?»

Інтерактивні технології та групові заняття залишаються найбільш ефективними та популярними формами викладацької взаємодії серед студентів.

На питання «Як ви відчуваєте підтримку викладачів у вашій навчальній діяльності після додаткових заходів?» було отримано наступні відповіді: завжди — 10 осіб (33,3%), часто — 11 осіб (36,7%), іноді — 6 осіб (20%), рідко — 2 особи (6,7%), ніколи — 1 особа (3,3%). Графічно дані наведено на рис. 3.20.

Рисунок 3.20. Відповіді реципієнтів на питання «Як ви відчуваєте підтримку викладачів у вашій навчальній діяльності після додаткових заходів?»

Переважає більшість студентів (70%) відчувають регулярну підтримку викладачів, що позитивно впливає на їхню мотивацію та навчальні результати.

На питання «Які труднощі у навчанні на магістерському рівні вам вдалося подолати після участі в заходах?» з можливістю обрати кілька варіантів, студентами було обрані наступні: нестача часу — 13 осіб (43,3%), складність матеріалу — 11 осіб (36,7%), низька мотивація — 5 осіб (16,7%), недостатня підтримка викладачів — 4 особи (13,3%), відсутність необхідних ресурсів — 7 осіб (23,3%). Графічно дані наведено на рис. 3.21.

Рисунок 3.21. Відповіді реципієнтів на питання «Які труднощі у навчанні на магістерському рівні вам вдалося подолати після участі в заходах?»

Основні труднощі, які виникають у магістрів під час навчання — це нестача часу та складність навчального матеріалу. Це вказує на потребу у подальшому вдосконаленні методів організації освітнього процесу.

Щодо пропозицій студентів магістратури після проведення заходів формувального етапу були висунуті наступні пропозиції: інтерактивні елементи запропонували 10 осіб (33,3%), більше ресурсів для самостійного навчання запропонувало 8 осіб (26,7%), практичні заняття запропонувало 7 осіб (23,3%).

Отже, студенти рекомендують розширювати інтерактивність та підтримку самостійного навчання через додаткові ресурси.

Після участі у заходах формувального етапу експериментального дослідження нами сформовані наступні висновки: порівняльний аналіз відповідей двох опитувань показало суттєве збільшення відсотку студентів, які оцінюють свій рівень пізнавальної активності як високий та дуже високий. Зокрема, після участі у заходах 66,7% студентів відзначили високий рівень активності, що на 23,4% більше, ніж у початковому опитуванні. Крім того, 76,7% респондентів повідомили про зростання інтересу до вивчення нових тем у своїй спеціальності. Це свідчить про те, що проведені заходи сприяли більшій залученості та зацікавленості у освітньому процесі.

Після проведених заходів студенти зазначили, що найбільш корисними методами стали проектна діяльність (66,7%), воркшопи з критичного мислення (60%), інтерактивні лекції та індивідуальні консультації. Студенти висловили думку, що саме інтерактивні технології та групова робота найбільше сприяють підвищенню мотивації. Це підтверджує, що сучасні та практико-орієнтовані підходи в навчанні сприяють посиленню пізнавальної активності студентів.

У контрольному опитуванні 56,7% студентів зазначили, що часто чи дуже часто користуються самостійно опрацьованими матеріалами для поглиблення знань. У порівнянні з початковим опитуванням, рівень участі у самостійних дослідженнях помітно зріс. Найбільш затребуваними ресурсами стали наукові

статті, відео-лекції та онлайн-курси, що свідчить про зростаючу потребу у доступі до якісних навчальних матеріалів.

Роль викладачів у стимулюванні пізнавальної активності зросла: 66,7% студентів відзначили високий та дуже високий рівень викладацької підтримки, що на 13,4% більше порівняно з першим опитуванням. Студенти також вказали, що найбільш ефективними є такі форми взаємодії, як індивідуальні консультації та групові заняття з використанням інтерактивних технологій.

У контрольному опитуванні студенти відзначили, що вдалося подолати певні труднощі, зокрема нестачу часу та складність матеріалу, але частина респондентів все ж звернула увагу на потребу у додаткових ресурсах для самостійного навчання. Пропозиції студентів щодо покращення навчального процесу включають збільшення інтерактивних елементів, розширення ресурсів для самостійного навчання та проведення більшої кількості практичних занять.

Отже, результати констатувального і контрольного опитувань показали значне зростання мотивації, рівня пізнавальної активності та інтересу до навчання серед студентів магістратури після участі у інтерактивних заходах формувального етапу експериментального дослідження. Врахування побажань студентів щодо інтерактивності, практичності та підтримки з боку викладачів може стати основою для подальшого вдосконалення освітнього процесу і сприяти формуванню стійкої мотивації до навчання та розвитку професійних компетенцій.

3.3. Розробка методичних рекомендацій для викладачів ЗВО з формування пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня

У сучасних умовах швидкого розвитку інформаційних технологій, глобалізації освіти та зростання вимог до кваліфікації фахівців, важливо не лише забезпечити студентів знаннями, але й навчити їх активно здобувати, аналізувати та використовувати інформацію. Пізнавальна активність студентів є ключовим показником їхньої готовності до вирішення складних завдань та професійного

розвитку. Відсутність належного рівня цієї активності може негативно впливати на здатність випускників швидко адаптуватися до нових умов, ставити перед собою цілі й досягати їх. Тому зростає потреба в розробці рекомендацій щодо формування пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня полягають.

Також, сучасна освітня система вимагає від магістрантів вміння організовувати власне навчання, використовувати ресурси ефективно та самостійно досягати результатів. Це особливо важливо в умовах швидкої зміни знань і необхідності постійного саморозвитку після завершення формальної освіти. Методичні рекомендації допомагають викладачам у формуванні навичок самостійного навчання, сприяючи підвищенню здатності студентів до безперервного навчання.

Взаємодія між студентами та викладачами відіграє важливу роль у створенні підтримуючого освітнього середовища, яке мотивує студентів до навчання, ставить перед ними нові завдання та заохочує до професійного зростання. Оскільки значна частина студентів висловила потребу у підвищенні викладацької підтримки, рекомендації допоможуть створити необхідний рівень підтримки, зменшити бар'єри та допомогти викладачам краще зрозуміти потреби студентів.

Сучасний ринок праці вимагає від випускників не лише знання теорії, але й вміння застосовувати її на практиці, працювати в команді, швидко реагувати на зміни та шукати нестандартні підходи до розв'язання проблем. Тому активізація пізнавальної діяльності магістрантів сприяє формуванню практичних навичок і розвитку компетенцій, що є актуальними для сучасних роботодавців. Це сприятиме зростанню конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Методичні рекомендації спрямовані на підвищення ефективності освітнього процесу, покращення методик викладання та впровадження більш гнучких підходів у навчанні магістрантів. Це допоможе підвищити якість освіти

у закладах вищої освіти, сприяючи успішній підготовці компетентних, активних та мотивованих фахівців.

Метою рекомендацій є створення освітнього середовища, що сприяє посиленню пізнавальної активності магістрантів і підвищує якість засвоєння ними знань. Основні аспекти рекомендацій наведені нами у табл. 3.2.

Таблиця 3.2.

Рекомендації зі створення освітнього середовища, що сприяє посиленню пізнавальної активності магістрантів

Рекомендації	Характеристика
Впровадження активних і практико-орієнтованих методів навчання	Проектна діяльність, робота в малих групах, обговорення кейсів, дебати та інші інтерактивні форми стимулюють студентів до активної участі та прикладного застосування знань. Згідно з результатами опитування, саме такі методи магістранти відзначають як найбільш ефективні для розвитку пізнавальної активності. Ці форми дозволяють їм краще засвоювати матеріал, поглиблювати знання, та одночасно сприяють набуттю практичних навичок, важливих для їхньої майбутньої професійної діяльності.
Посилення взаємодії та підтримки з боку викладачів	Більшість студентів визнали вагомий вплив викладачів на їхню навчальну мотивацію. Важливо надати можливість регулярних індивідуальних консультацій, зокрема в рамках самостійних досліджень або проектів. Викладачі можуть також підтримувати студентів, використовуючи інтерактивні технології для залучення їх до дискусій, організації відкритих лекцій, та

	пропонуючи зворотний зв'язок, що підвищує відчуття підтримки й зацікавленості у навчальному процесі.
Розвиток навичок самостійного навчання	Враховуючи популярність наукових статей і онлайн-лекцій як основних ресурсів самостійного навчання, необхідно сприяти навчанню студентів у пошуку, критичному аналізі та використанні таких матеріалів. Доцільно забезпечувати студентів додатковими інструментами для самостійного планування, організації часу, а також рекомендаціями з вибору ресурсів, що дозволить їм підвищити ефективність самоосвіти та забезпечити безперервність процесу навчання.
Вдосконалення методів оцінювання	Для формування високого рівня пізнавальної активності важливо розробити систему оцінювання, що буде сприяти мотивації до навчання, включаючи елементи самооцінки, зворотного зв'язку та прогресивного оцінювання на основі індивідуальних досягнень студентів.

Результати дослідження показали, що студенти магістратури переважно проявляють середній та високий рівень пізнавальної активності, проте існує значний потенціал для подальшого вдосконалення навчального процесу. Пропоновані рекомендації можуть стати важливим інструментом у підвищенні мотивації магістрантів до навчання, покращенні якості засвоєння знань і формуванні здатності до постійного самонавчання. Урахування індивідуальних потреб студентів та адаптація методів викладання створюють сприятливе середовище для підготовки висококваліфікованих фахівців, готових до викликів сучасного професійного середовища.

Отже, враховуючи вище зазначені аспекти та актуальність досліджуваної теми, нами було розроблено методичні рекомендації для викладачів закладів вищої освіти з формування пізнавальної активності здобувачів освіти магістерського рівня:

1. Використання інтерактивних методів навчання

Інтерактивні лекції: інтегруйте запитання до аудиторії, обговорення проблемних ситуацій та роботу в групах. Такий формат лекцій сприяє розвитку критичного мислення, стимулює активність студентів та допомагає в більшому залученні до навчального процесу.

Дебати та дискусії: використовуйте дебати на актуальні теми для практики аргументації. Це сприяє розвитку аналітичних навичок і покращує здатність студентів аргументовано висловлювати свої думки.

Воркшопи та проектна діяльність: студенти високо оцінили проектну діяльність як стимул до активного навчання. Залучайте студентів до роботи над практичними проектами, які є релевантними до їхньої спеціальності.

2. Підвищення рівня самостійного навчання

Організація тренінгів з управління самостійним навчанням: допоможіть студентам освоїти навички самостійного планування та організації навчання. Рекомендуйте ефективні ресурси, зокрема онлайн-курси, наукові статті, електронні бібліотеки тощо.

Підтримка у самостійних дослідженнях: заохочуйте студентів до самостійних досліджень через можливість вибору тем, організацію індивідуальних консультацій та надання ресурсів для виконання завдань.

Використання цифрових платформ: застосовуйте платформи для організації роботи над індивідуальними завданнями та груповими проектами. Це дозволить студентам самостійно планувати час та ресурси, необхідні для їхнього виконання.

3. Забезпечення підтримки і стимулювання мотивації

Регулярні індивідуальні консультації: індивідуальні зустрічі з викладачами допомагають знизити рівень стресу у студентів та підвищити впевненість у навчанні. За потреби адаптуйте програму індивідуально під студентів.

Зворотний зв'язок: вчасно надавайте розгорнутий зворотний зв'язок на роботу студентів. Це дозволяє їм краще розуміти свої сильні та слабкі сторони, підвищуючи готовність до подальших завдань.

Визнання досягнень: підтримуйте мотивацію студентів, визнаючи їхні досягнення, що сприяє підвищенню впевненості у власних силах і посиленню інтересу до навчання.

4. Підвищення доступності ресурсів

Надання доступу до наукових матеріалів: організуйте можливість використання сучасних джерел та навчальних матеріалів, таких як наукові журнали, онлайн-бібліотеки, відео-лекції тощо.

Рекомендації щодо додаткових ресурсів: рекомендуйте студентам ресурси для самоосвіти, наприклад, онлайн-платформи для вивчення нових тем, які можуть бути корисними у професійній діяльності.

Впровадження додаткових інтерактивних засобів: розширюйте можливості доступу до інтерактивних технологій, як-от навчальні симулятори, віртуальні лабораторії, програми для спільної роботи.

5. Адаптація навчального навантаження

Гнучкий підхід до навантаження: розгляньте можливість адаптації навчального навантаження для врахування індивідуальних потреб та особливостей студентів магістерського рівня, які часто поєднують навчання з професійною діяльністю.

Оптимізація розподілу часу на завдання: рекомендується надати більше часу на проекти, що потребують самостійного вивчення матеріалів, для зменшення стресу та підвищення якості роботи студентів.

6. Підтримка у подоланні труднощів

Вивчення та усунення перешкод: регулярно проводьте опитування студентів, щоб виявити основні труднощі у навчанні та забезпечити відповідну підтримку.

Інформаційна підтримка: надавайте студентам матеріали з організації навчального процесу, які допоможуть у пошуку інформації, виборі тем для досліджень та визначенні основних джерел.

Створення груп підтримки: заохочуйте створення студентських груп для взаємної допомоги, спільних обговорень та обміну досвідом, що може зменшити стрес і покращити результати навчання.

Отже, застосування рекомендованих методів і підходів дозволить викладачам активізувати пізнавальну активність студентів, сприяти їхній мотивації до самостійного навчання, допомогти подолати основні труднощі, з якими вони стикаються, та забезпечити ефективну взаємодію в навчальному процесі.

Висновок до розділу 3

Дослідження пізнавальної активності студентів магістратури здійснювалося в рамках комплексного підходу до збору й аналізу даних. Було розроблено анкету з питань, що охоплюють аспекти самооцінки пізнавальної активності, рівень мотивації до навчання, переваги студентів у методах навчання, ступінь залученості до самостійної роботи, а також оцінку ролі викладачів у процесі навчання. Анкета була спрямована на виявлення загальних тенденцій та конкретних потреб магістрантів у формуванні пізнавальної активності. Отримані дані від 30 респондентів дозволили скласти цілісну картину освітнього процесу на магістерському рівні й надали підстави для подальшого формування рекомендацій для вдосконалення освітнього процесу.

Результати опитування дозволили виявити значний інтерес студентів до інтерактивних, практично орієнтованих форм навчання, зокрема проектної діяльності, семінарів і практичних занять. Важливо, що саме такі формати студенти назвали найефективнішими з точки зору мотивації. Це підтверджує, що магістранти прагнуть до активного освітнього процесу, який забезпечує можливість взаємодії, прикладного застосування знань, і відповідає на їхнє бажання самостійного пошуку інформації та формування власного навчального досвіду.

Більшість респондентів оцінили свій рівень пізнавальної активності на середньому або високому рівні, що свідчить про достатню загальну мотивацію студентів до навчання. Однак існує частка студентів із низькою самооцінкою пізнавальної активності, що вказує на потребу у вдосконаленні навчальних програм і методів викладання для підтримки мотивації та зацікавленості у навчанні. Зокрема, студенти звернули увагу на труднощі, пов'язані з навчальним навантаженням і складністю матеріалу, а також на брак часу для повного засвоєння знань, що є актуальною проблемою для багатьох здобувачів освіти магістерського рівня.

Результати також підтвердили, що студенти охоче використовують наукові статті, книги та відеолекції як основні ресурси для самостійного навчання. Це свідчить про їхній інтерес до актуальної наукової інформації та індивідуальних джерел знань, що потребує від викладачів надання рекомендацій щодо вибору та використання таких джерел, а також допомоги у розвитку навичок самостійного опрацювання матеріалу.

ВИСНОВКИ

В процесі аналізу наукової літератури було виявлено, що пізнавальна активність є ключовим компонентом освітнього процесу на всіх рівнях освіти, зокрема на магістерському. Різні автори визначають пізнавальну активність як здатність студента активно взаємодіяти з навчальним матеріалом, що включає в себе аналітичне мислення, критичну оцінку інформації та самостійну діяльність. Існуючі теоретичні підходи до формування пізнавальної активності охоплюють когнітивні, конструктивістські та соціокультурні теорії навчання, які підкреслюють важливість активного залучення студентів у навчальний процес, адаптацію навчального середовища та інтерактивні методи викладання. Це свідчить про необхідність інтеграції різних підходів у освітній процес для підвищення рівня пізнавальної активності магістрантів.

Дослідження показало, що на розвиток пізнавальної активності магістрантів впливають кілька факторів. По-перше, мотивація до навчання є критично важливим аспектом, оскільки високий рівень мотивації позитивно корелює з активним засвоєнням знань і прагненням до самостійного навчання. По-друге, використання сучасних технологій і методів викладання, таких як інтерактивні заняття, проектна діяльність та онлайн-ресурси, також позитивно впливають на пізнавальну активність, оскільки вони створюють більш гнучке та привабливе навчальне середовище. Це підтверджує важливість інновацій у викладанні та адаптації освітніх технологій до потреб студентів.

На основі проведених досліджень було розроблено рекомендації, які мають на меті створення педагогічних умов для сприяння розвитку пізнавальної активності магістрантів. Рекомендації включають інтеграцію активних методів навчання, адаптацію змісту навчальних програм до інтересів і потреб студентів, створення підтримуючого середовища для самостійної роботи та забезпечення доступу до сучасних освітніх ресурсів. Проведене експериментальне дослідження

підтвердило ефективність цих рекомендацій, показавши позитивні зміни в рівні пізнавальної активності учасників.

Експериментальне дослідження виявило, що найбільш ефективними методами для стимулювання пізнавальної активності є інтерактивні заняття, проектна діяльність та комбіновані підходи до навчання. Використання цих методів сприяє активізації процесу навчання, розвитку критичного мислення, а також підвищенню зацікавленості студентів у навчальному процесі. Дослідження показало, що комбінація різних методів дозволяє максимально задовольнити індивідуальні потреби студентів і підвищити їхню мотивацію до навчання.

Оцінка результатів впровадження розроблених рекомендацій показала, що зміни в педагогічному процесі позитивно вплинули на загальний рівень пізнавальної активності та академічну успішність здобувачів освіти магістерського рівня. Зокрема, було зафіксовано зростання оцінок за навчальними дисциплінами, підвищення активності в групових проектах і збільшення кількості самостійних досліджень. Це свідчить про те, що ефективно реалізовані рекомендації можуть суттєво підвищити якість навчального процесу та досягнення студентів.

В цілому, результати дослідження підтверджують важливість формування пізнавальної активності у здобувачів освіти магістерського рівня. Застосування інноваційних методів навчання та адаптація освітніх умов до потреб студентів можуть значно підвищити їхній рівень мотивації та успішності. Розроблені рекомендації можуть стати основою для подальших досліджень і практичної реалізації в навчальних закладах, сприяючи формуванню висококваліфікованих фахівців, готових до викликів сучасного світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева, Т. А. Психолого-педагогічні основи активного навчання: навч. посіб. / Т. А. Андреева. – Київ: Либідь, 2015. – 320 с.
2. Андрущенко, В. П. Філософія освіти: підручник / В. П. Андрущенко, В. І. Луговий, І. Ф. Надольний. — К.: Знання, 2003. — 434 с.
3. Анісімов А. В., Сторчак О. В. Використання інформаційних технологій у вищій освіті. Київ : Академія, 2017. 184 с.
4. Антонович Д. Л. Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Академвидав, 2014. 380 с.
5. Антонюк Л. Л., Петрова І. Л. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті : монографія. Київ : Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, 2018. 245 с.
6. Балл, Г. О. Психологія особистісної орієнтації / Г. О. Балл. – Київ: Рута, 2003. – 300 с.
7. Бех, І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: теоретико-технологічні основи / І. Д. Бех. – Київ: Вища школа, 1998. – 256 с.
8. Биков, В. Ю. Сучасні тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в освіті / В. Ю. Биков, О. М. Спирін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – № 5. – С. 18-23.
9. Бондар В. І. Педагогічні основи активізації пізнавальної діяльності студентів у вищій школі. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2018. 292 с.
10. Бондаренко, О. В. Дослідження інноваційних форм і методів навчання в системі вищої освіти / О. В. Бондаренко // Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки. – 2019. – № 2. – С. 25-31.
11. Брунер, Дж. Психология познания: за пределами непосредственной информации / Дж. Брунер ; пер. с англ. М. Л. Константинова. – Київ: Либідь, 2002. – 340 с.

12. Воробей Т. А. Сучасні технології навчання у вищій школі : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 332 с.
13. Гарднер, Г. Структура розуму. Теорія множинного інтелекту / Г. Гарднер ; пер. з англ. Л. А. Цветкової. – Київ: Основи, 2007. – 512 с.
14. Гнеушева, Т. Г. Модернізація вищої освіти: теорія і практика: монографія / Т. Г. Гнеушева. – Київ: Видавничий дім "Слово", 2016. – 272 с.
15. Грішнова, О. А. Соціальне партнерство в системі освіти / О. А. Грішнова // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 3. – С. 7-14.
16. Джемко М. В., Левченко О. С. Сучасні освітні технології в умовах цифрової трансформації. Інформаційні технології і засоби навчання. 2023. № 2. С. 111–120.
17. Дідик С. Г., Мартиненко Н. І. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів. Інформаційні технології і засоби навчання. 2020. № 6. С. 97–103.
18. Дьюї, Дж. Психологія і педагогіка мислення / Дж. Дьюї ; пер. с англ. В. М. Абраменкової. – Київ: Смысл, 1997. – 380 с.
19. Дяченко, Н. С. Інноваційні методи навчання у вищій освіті / Н. С. Дяченко. – К.: НТУУ «КПІ», 2018. – 240 с.
20. Зайцева, О. В. Інтерактивні методи навчання в системі вищої освіти / О. В. Зайцева // Педагогіка та психологія. – 2020. – № 3. – С. 45-51.
21. Зайченко, І. В. Педагогіка: підручник / І. В. Зайченко. — Київ: Академвидав, 2010. — 528 с.
22. Засекіна Т. М. Інноваційні методи навчання у вищій школі: теорія і практика. Вісник Чернівецького національного університету. Серія : Педагогіка і психологія. 2022. № 3. С. 89–94.
23. Зязюн, І. А. Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, знахідки / І. А. Зязюн. – Київ: Вища школа, 1989. – 160 с.

24. Ільченко Л. В. Особливості формування професійної компетентності майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2017. 280 с.
25. Каташинська В. І., Заяць О. М. Цифрові компетентності педагогічного працівника: значення та перспективи розвитку. Освіта та сучасність. 2022. № 4. С. 76–83.
26. Клокар, Н. І. Дидактика: науково-методичні основи, зміст, технології / Н. І. Клокар. – Київ: Знання, 2015. – 240 с.
27. Коломоєць Г. Т., Хобзей М. П., Соколов О. І. Ефективність використання ІКТ у вищій освіті: стан і перспективи. Освітні інноваційні технології. 2019. № 3. С. 45–54.
28. Кочубей, Т. М. Сучасні технології навчання: навч. посіб. / Т. М. Кочубей. – Київ: Центр учбової літератури, 2014. – 192 с.
29. Кремень, В. Г. Філософія освіти ХХІ століття / В. Г. Кремень. – Київ: Грамота, 2008. – 424 с.
30. Кузьмічов А. В. Педагогічні технології у вищій школі : навч.-метод. посіб. Київ : Знання, 2019. 180 с.
31. Кушнір, І. В. Методика активного навчання у вищій школі / І. В. Кушнір. – Київ: Науковий світ, 2016. – 216 с.
32. Лук'янов, А. В. Формування пізнавальної активності студентів: теорія і практика: навч. посіб. / А. В. Лук'янов. – Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – 144 с.
33. Малікова, Г. О. Психологія і педагогіка вищої школи: навч. посіб. / Г. О. Малікова. – Київ: Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.
34. Мартинюк О. А. Формування самостійності студентів в умовах сучасної освіти. Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. 2020. № 4. С. 59–67.

35. Мірошниченко, А. В. Сучасні освітні технології в університетській педагогіці / А. В. Мірошниченко // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогіка. – 2018. – № 4. – С. 17-22.
36. Мороз, А. М. Технології активного навчання у вищій освіті / А. М. Мороз. – Київ: Либідь, 2017. – 288 с.
37. Олійник, Н. В. Інтерактивні методи навчання у підготовці фахівців / Н. В. Олійник // Вісник Запорізького національного університету. – 2018. – № 2. – С. 67-73.
38. Піаже, Ж. Психологія інтелекту / Ж. Піаже ; пер. з франц. О. В. Ситник. – Київ: Либідь, 2003. – 576 с.
39. Підлісний, А. М. Сучасні підходи до навчання: методичні рекомендації / А. М. Підлісний, Г. О. Малікова. – Київ: Видавництво "Педагогічна думка", 2016. – 224 с.
40. Піроженко, Т. О. Психологія навчання: підходи та концепції / Т. О. Піроженко. – Київ: Видавництво КНУ ім. Т. Шевченка, 2012. – 192 с.
41. Саух П. Ю., Чикарькова Г. О. Інтерактивне навчання у вищій освіті : навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. 144 с.
42. Сидоренко, Н. В. Психолого-педагогічні основи активного навчання / Н. В. Сидоренко, О. І. Бондаренко. – Київ: Видавничий дім "Слово", 2017. – 384 с.
43. Ситник, О. М. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навч. посіб. / О. М. Ситник. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. – 272 с.
44. Ситник, О. М. Методика активного навчання у вищій школі / О. М. Ситник. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. – 272 с.
45. Топольська, Л. В. Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі / Л. В. Топольська. – Київ: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2020. – 160 с.

46. Чубукова, О. Г. Сучасні технології активного навчання у вищій школі: навч. посіб. / О. Г. Чубукова, В. О. Бобко. – Київ: Академвидав, 2013. – 192 с.
47. Яворська Г. В. Дослідницька діяльність студентів в умовах нових освітніх реалій. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Педагогіка. 2021. Вип. 1. С. 40–45.
48. Ярошенко, О. Г. Основи педагогіки і психології вищої школи: підручник / О. Г. Ярошенко, М. О. Кондратюк. – Київ: Либідь, 2011. – 416 с.
49. Ausubel, D. P. Educational Psychology: A Cognitive View / D. P. Ausubel. – New York: Holt, Rinehart and Winston, 1968. – 685 p.
50. Biggs J., Tang C. Teaching for Quality Learning at University. New York : McGraw Hill, 2011. 350 p.
51. Bond M., Marín V. I., Dolch C., Bedenlier S., Zawacki-Richter O. Digital transformation in German higher education: student and teacher perceptions and usage of digital media. International Journal of Educational Technology in Higher Education. 2018. № 15(1). С. 1–20.
52. Bower M. Technology-mediated learning theory. British Journal of Educational Technology. 2019. № 50(3). С. 1035–1048.
53. Burgstahler S. Universal Design in Higher Education: From Principles to Practice. Cambridge : Harvard Education Press, 2020. 338 p.
54. Carrington A., Crampton M. Blended Learning for Sustainable Student Outcomes in Higher Education : монографія. London : Routledge, 2018. 256 p.
55. Chatterjee M., Bansal D. Leveraging ICT for enhancing students' learning experiences. Journal of Applied Research in Higher Education. 2021. № 13(2). С. 480–493.
56. Darling-Hammond, L. Powerful Teacher Education: Lessons from Exemplary Programs / L. Darling-Hammond. – San Francisco: Jossey-Bass, 2006. – 432 p.
57. Dewey J. Democracy and Education. New York : Macmillan, 1916. 433 p.
58. Ehlers U.-D. Future Skills: The Future of Learning and Higher Education. Germany : Springer, 2020. 283 p.

59. European Association for Quality Assurance in Higher Education. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). 2015. URL: https://enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf (дата звернення: 10.10.2024).
60. Fischer G., Draxler S. Beyond knowledge: Socio-technical challenges in educational technology. *International Journal of Computer-Supported Collaborative Learning*. 2019. № 14(4). С. 417–431.
61. Gardner H. *Multiple Intelligences: New Horizons*. New York : Basic Books, 2006. 300 p.
62. Gardner, H. *The Unschooled Mind: How Children Think and How Schools Should Teach* / H. Gardner. – New York: Basic Books, 1991. – 303 p.
63. Kerr, P. *Task-based Language Learning and Teaching* / P. Kerr. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – 267 p.
64. Knowles M. S., Holton E. F., Swanson R. A. *The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development*. London : Routledge, 2015. 402 p.
65. Knowles M. S., Holton E. F., Swanson R. A. *The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development*. London : Routledge, 2015. 402 p.
66. Kolb D. A. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1984. 256 p.
67. Kolb, D. A. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development* / D. A. Kolb. – New Jersey: Prentice Hall, 1984. – 256 p.
68. Kuh G. D., Schneider C. G. *High-Impact Educational Practices: What They Are, Who Has Access to Them, and Why They Matter*. Washington, D.C. : Association of American Colleges and Universities, 2008. 45 p.
69. McGarr O. The use of virtual learning environments in education: A systematic review. *Computers & Education*. 2020. № 147. С. 103817.

70. Ramírez-Montoya M. S. The future of educational innovation : Research, development and implementation. International Journal of Educational Technology in Higher Education. 2021. № 18. С. 1–13.
71. Ramsden P. Learning to Teach in Higher Education. London : Routledge, 2003. 282 p.
72. Redecker C., Punie Y. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2017. 76 p. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466> (дата звернення: 26.10.2024).
73. Ryan, R. M., & Deci, E. L. Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness / R. M. Ryan, E. L. Deci. – New York: Guilford Press, 2017. – 756 p.
74. Salinas J., Marín V. I., Moreno J. ICT and collaborative learning: Model and applications. British Journal of Educational Technology. 2017. № 48(2). С. 322–335.
75. White D. Digital Learning in Higher Education. New York : Routledge, 2021. 312 p.